

Utjecaj razvitka industrijskih zona na razvoj malog i srednjeg gospodarstva na području Samobora i Svete Nedelje

Lucić, Dominik

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:800050>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-02**



Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)



Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Specijalistički diplomski stručni studij
Ekonomika poduzetništva

**UTJECAJ RAZVITKA INDUSTRIJSKIH ZONA NA
RAZVOJ MALOG I SREDNJEG GOSPODARSTVA NA
PODRUČJU SAMOBORA I SVETE NEDELJE**

Diplomski rad

Dominik Lucić

Zagreb, rujan, 2020.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Specijalistički stručni diplomski studij

Ekonomika poduzetništva

**UTJECAJ RAZVITKA INDUSTRIJSKIH ZONA NA
RAZVOJ MALOG I SREDNJEG GOSPODARSTVA NA
PODRUČJU SAMOBORA I SVETE NEDELJE
THE IMPACT OF INDUSTRIAL ZONE DEVELOPMENT
ON SMALL AND MEDIUM SIZED ENTERPRISE
DEVELOPMENT IN THE AREA OF SAMOBOR AND SVETA
NEDELJA**

Diplomski rad

Student: Dominik Lucić

JMBAG studenta: 0067466854

Mentor: prof. dr. sc., Marko Kolaković

Zagreb, rujan, 2020.

Sažetak

Mala i srednja gospodarstva su bitan pokretač gospodarskog razvitka svake države. Pri analizi ovih gospodarstava potrebno je sagledati sve aspekte koji djeluju na njihov razvitak. Naročito se pri tome pridaje pozornost povijesnom pregledu, analizi postojećeg stanja gospodarstva u globalu te na lokalnoj i regionalnoj razini. U Republici Hrvatskoj se kasno prepoznao značaj malog i srednjeg gospodarstva jer su oni uvelike zaostajali za velikim industrijskim poduzećima koja su se razvijala na području bivše države, ali isti su doživjeli veliki pad i zaostatak u procesu tranzicije i privatizacije. Nakon tog razdoblja veći naglasak se stavio na razvoj malog i srednjeg gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Područje gradova Samobora i Svete Nedelje koji su smješteni uz glavni grad Zagreb te na zapadu Zagrebačke županije je u nazad tri desetljeća doživjelo veliku ekspanziju u razvoju koja traje i danas. Taj razvoj ogleda se na primjerima osnivanja poduzetničkih zona te malih i srednjih poduzeća unutar njih.

Ključne riječi: poduzetništvo, gospodarski razvoj, malo i srednje gospodarstvo, poduzetnička zona, geografsko-prometna važnost gradova Samobora i Svete Nedelje

Summary

Small and medium sized enterprises are important driver of economic progress of all countries. When analyzing these enterprises it is necessary to consider all aspects that affect their development. Particular attention is paid to historical overview, analysis of the current economic situation in global, local and regional level. In Republic of Croatia the importance of small and medium sized enterprises was recognized late because they lagged far behind large industrial enterprises that were developing in the former state, but they have experienced a major decline and lag in the process of transition and privatization. After that period, greater emphasis was placed on the development of small and medium sized enterprises in the Republic of Croatia. The area of the towns of Samobor and Sveta Nedelja, which are located next to the capital Zagreb and in the west of Zagrebačka county, has experienced a great expansion in development three decades ago, which continues today. This development is reflected in the examples of the establishment of entrepreneurial zones and small and medium sized enterprises within them.

Key words: entrepreneurship, economic development, small and medium sized enterprises, entrepreneurial zone, geo-traffic importance of the towns Samobor and Sveta Nedelja



Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet



IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni/diplomski/poslijediplomski specijalistički rad, odnosno doktorski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(mjesto i datum)

(vlastoručni potpis studenta)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

Ekonomski fakultet

ZAGREB - HRVATSKA

UNIVERSITY OF ZAGREB

Faculty of Economics & Business

ZAGREB - CROATIA



STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final / graduate / postgraduate specialist work or doctoral thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the work has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the work infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the work has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

(Place and date)

(Personal signature of the student)

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Metode istraživanja i izvori podataka.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	1
2. MALO I SREDNJE GOSPODARSTVO.....	3
2.1. Pojam malog i srednjeg gospodarstva.....	8
2.2. Razvoj malog i srednjeg gospodarstva u Republici Hrvatskoj.....	9
2.2.1. Razvoj malog i srednjeg gospodarstva grada Samobora.....	11
2.2.2. Razvoj malog i srednjeg gospodarstva grada Sveta Nedelja.....	15
2.3. Oblici malog i srednjeg gospodarstva u Republici Hrvatskoj.....	19
2.4. Financiranje malog i srednjeg gospodarstva.....	21
2.4.1. Ograničenja i prepreke financiranja malog i srednjeg gospodarstva u Republici Hrvatskoj.....	24
2.4.2. Načini financiranja malog i srednjeg gospodarstva u Republici Hrvatskoj.....	25
3. POSLOVNE, INDUSTRIJSKE I PODUZETNIČKE ZONE – POJAM, ZNAČENJE, LOKACIJA.....	29
3.1. Poslovne zone.....	30
3.2. Industrijske zone.....	30
3.3. Poduzetničke zone.....	31
3.4. Poduzetnički centri.....	35
3.5. Poduzetnički inkubatori.....	35
3.6. Prostorni utjecaji investiranja u poduzetničku infrastrukturu.....	36
4. PODUZETNIČKE ZONE SAMOBORA I SVETE NEDELJE.....	38
4.1. Geografsko-prometni položaj Samobora i Svete Nedelje.....	39
4.2. Razvoj poduzetničke zone grada Samobora.....	41
4.2.1. Analiza poduzetničke zone grada Samobora.....	45
4.3. Razvoj poduzetničke zone grada Sveta Nedelja.....	50
4.3.1. Analiza poduzetničke zone grada Sveta Nedelja.....	52
4.4. Usporedba grada Samobora i Svete Nedelje te preporuke za daljnji rast i razvoj....	59
5. ZAKLJUČAK.....	61
POPIS LITERATURE.....	63
POPIS TABLICA.....	66
POPIS SLIKA.....	67
ŽIVOTOPIS STUDENTA.....	68

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Mala i srednja gospodarstva već se godinama pokazuju kao važan nositelj razvoja nacionalnog gospodarstva. Diplomski rad na tematiku utjecaja razvitka industrijskih zona na razvoj malog i srednjeg gospodarstva na području Samobora i Svete Nedelje će dati uvid u to kako se navedeno područje razvijalo kroz povijest te na koji način je utjecalo na sadašnji gospodarski razvoj. Ujedno će se prikazati mogućnosti budućeg razvitka malog i srednjeg gospodarstva na navedenom području. Cilj ovog rada je odrediti ulogu i značaj malih i srednjih poduzeća unutar poduzetničkih zona grada Samobora i Svete Nedelje na temelju raspoloživih podataka i primjenom odabranih.

1.2. Metode istraživanja i izvori podataka

U izradi ovog diplomskog rada korištene su metode indukcije, dedukcije te komparacije. Analizirano je poduzetništvo s naglaskom na malo i srednje gospodarstvo te kako ono doprinosi gospodarskom razvoju na primjeru samoborskog kraja. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva sagledan je kroz utjecaj razvitka industrijskih tj. poduzetničkih zona. Deskriptivnom metodom obuhvaćen je povijesni pregled razvoja samoborskog kraja, koji se istaknuo kao bitan za razumijevanje sadašnjeg stanja gospodarstva ovog kraja te svi pojmovi (poduzetništvo, poduzetničke zone, malo i srednje gospodarstvo) bitni za općenito razumijevanje ovog rada. Sve pozitivne i negativne strane poduzetničkih zona na razvoj i djelovanje malog i srednjeg gospodarstva analizirane su na primjerima poduzetničkih zona grada Samobora i Svete Nedelje te međusobno uspoređene. U ovom radu korišteni su grafički i tablični prikazi u analizi značaja malog i srednjeg gospodarstva te je sve potkrijepljeno stručnom i znanstvenom literaturom i recentnim podacima sa web izvora.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Diplomski rad podijeljen je u pet glavnih poglavlja sa potpoglavljima. U uvodnom dijelu predstavljena je glavna tematika rada, zajedno sa problematikom i ciljevima zbog kojih se pristupilo radu. Navedeni su bitni i relevantni izvori podataka, zajedno sa metodama koje su korištene u izradi rada. Nakon toga obrađeno je poglavlje sadržaja te strukture rada nakon

kojeg slijedi glavna razrada teme. U drugom poglavlju se kroz opće informacije vezane uz objašnjenje tematike upozna s pojmom malog i srednjeg gospodarstva općenito te unutar Republike Hrvatske, kao i sa pojmom poslovnih, industrijskih i poduzetničkih zona. Zatim se iznosi kratak povijesni razvoj gospodarstva u svijetu te Hrvatskoj, sa posebnim naglaskom na grad Samobor i Svetu Nedelju. Kratki povijesni pregled istaknuo se kao važan dio rada zbog mogućnosti sagledavanja razvoja poduzetničkih zona te kako su one utjecale na razvoj malog i srednjeg gospodarstva grada Samobora i Svete Nedelje. Posljednje poglavlje središnjeg dijela rada bavi se sagledavanjem razvoja malog i srednjeg gospodarstva unutar poduzetničkih zona spomenutih gradova te njihovim daljnjim djelovanjem i planovima za budućnost. U zadnjem poglavlju iznesen je zaključak rada, nakon kojeg slijedi popis slika, tablica te korištene literature.

2. MALO I SREDNJE GOSPODARSTVO

Poduzetništvo čini temelj uspjeha svake zemlje, jer predstavlja razvojnu i pokretačku snagu gospodarstva. U ovom radu poseban naglasak bit će stavljen na malo i srednje gospodarstvo. Mali poduzetnici su oni poduzetnici koji kroz osnivanje vlastitih obrta ili trgovačkih društava ostvaruju svoje poslovne ideje. Svaki poduzetnik, koji je preuzeo rizik pokretanja novog posla, preuzima na sebe odgovornost, jer ga svaki novi posao ili ideja predstavlja kao pravog poduzetnika te daje poticaj za daljnji razvoj, kako pojedinca tako i cijelog gospodarstva.

Definicija pojma poduzetnik do danas nije naišla na jedinstven oblik. Poduzetnik posjeduje vlastito poduzeće kojim upravlja i od kojeg živi. On stvara biznis ili proizvod te organizira, vodi i preuzima rizik poslovanja. Mora posjedovati kreativan duh, marljivost, ideju, inovativnost, samouvjerenost te odgovornost. Spreman je na razumno preuzimanje rizika te na uporan rad. Poduzetništvo je sposobnost, ali i spremnost poduzetnika da, uz ulaganje i preuzimanje rizika, krene u poslovni pothvat s ciljem stvaranja profita. U poduzetništvu, poduzetnik je taj koji odlučuje što će se stvarati, kako i za koga, te na koji način će posao biti proveden. Pritom ulazi u taj pothvat na svoj trošak i rizik koji bi trebao, nakon razvojnog razdoblja, dovesti do stjecanja dobiti. Vezano je uz gospodarstvo te uz pokretanje vlastitog posla te ga opisuju sklonost riziku i inovativnost. Poduzetništvo mijenja i potiče razvoj ekonomija diljem svijeta, tako što dovodi do pojava novih poslovnih projekata, otvaranja brojnih novih, malih trgovačkih društava, novog zapošljavanje i ojačavanja nacionalnih ekonomija. Na taj način povećava mogućnost za opći društveni, kulturni i socijalni napredak.

Veliki broj zemalja, prihvatile su poduzetništvo kao dominantnu silu koja može pridonijeti napretku ekonomskog sustava te pozitivno djelovati na konkurentnost pojedine zemlje. Sektor malog i srednjeg gospodarstva pruža mogućnosti uvođenja suvremenih rješenja na temelju primjera uspješnih međunarodnih praksi. Poduzetništvo ima pozitivan utjecaj na stupanj zaposlenosti, povećava efikasnost, kvalitetu te konkurentnost ekonomskog sistema. Također, nadograđuje izvoz i prilagođava ekonomski sustav međunarodnom tržištu.

Uz razvoj maloga i srednjeg gospodarstva povezuje se poduzetništvo i poduzetnički duh koji su glavni pokretači osnivanja malih i srednjih poduzeća, kao i poticanja pojedinaca na započinjanje vlastitog posla, koji svojim razvitkom može utjecati na pojavu novih poduzeća ili obrta. Mala poduzeća kreiraju najveći broj novih radnih mjesta, što predstavlja velik značaj

za rast i razvoj društva u cjelini. Mala i nova poduzeća potiču inovacije, popunjavaju tržišne niše, povećavaju konkurentske pritiske te na taj način promoviraju ekonomsku učinkovitost.

Iako hrvatsku ekonomiju još uvijek karakterizira velik stupanj nezaposlenosti, privatizacijski problemi, manjak Vladina razumijevanja za potrebe poduzetnika, manjak inovacija i tehničkih potpora te ulaganja u istraživanja i razvoj, RH prolazi kroz razdoblje stvaranja moderne i suvremene države sa efikasnim ekonomskim uvjetima. Malo i srednje gospodarstvo u tom smislu predstavlja glavnog pokretača rasta i razvoja koji radi na dobrobiti cijeloga društva, a ne samo poduzetnika kao pojedinca.

Ipak, kako se malo i srednje gospodarstvo čini tek mali dio gospodarske cjeline neke zemlje, valja istaknuti neke povijesne činjenice koje su uopće dovele do njegovog razvoja. Razvoj gospodarstva 20. i 21. stoljeća uključuje ekonomske, društvene i političke kontekste određenog doba, a s obzirom na temu rada, ovdje će biti prezentiran kroz manje gospodarske grane, industriju i obrt, a koje se ističu kao bitne razvojne grane samoborskog i svetonedeljskog područja.

Početak 20. stoljeća obilježen je mirnim razdobljem sve do izbijanja Prvog svjetskog rata. U tom razdoblju dolazi do ubrzavanja dinamike gospodarskog napretka, razvoja prometa, velikih ulaganja kapitala u inozemstvu što je donosilo iznimno visoke profite. Pojavom rata gospodarski razvoj je usporen čime je najviše pridonio politički kontekst te brojni ljudski gubici. Stoga razdoblje do 1950. godine valja smatrati razdobljem postupnog prelaska na mirnodopsku ekonomiju. Najuspješnije razdoblje gospodarskog razvoja zasigurno je između 1950. i 1973. godine. To je tzv. "zlatno doba" razvoja, popraćeno visokim prosperitetom, ubrzanjem razvoja trgovine i poboljšanjima ljudskog života općenito. No, treba naglasiti kako socijalističke zemlje, u koje je tada spadala i Hrvatska, provode autarhičnu politiku, s minimalnim vezama s ostatkom svijeta, što će kasnije dovesti do velikih poteškoća u razvoju, a biti vidljivo i na prostorima kojim se bavi ovaj rad. Trenutno se nalazimo u petoj fazi gospodarskog razvoja koja je počela 1973. godine i još nije završila. Zadnju fazu karakteriziraju propast socijalističkog modela razvoja Istočne Europe te usporavanje gospodarskog rasta uz pojavu sve jačeg procesa globalizacije. U spomenutim etapama gospodarskog razvitka odvijala se i ekonomija Hrvatske, koja iako okuplja tek maleni segment globalnih kretanja, prolazi kroz iste probleme. Godina 1913. je i kod nas zadnja godina mirnog razdoblja prije početka Prvog svjetskog rata, a završna godina tog razdoblja

(1950.) je zadnja godina obnove gospodarstva, nakon devastacija Drugog svjetskog rata. Sedamdesetih godina 20. st. na ovim prostorima dolazi do usporavanja gospodarskog rasta što je kulminiralo tranzicijom 1990-ih.¹

Kada se sagledava razvoj gospodarstva neke države iznimno bitan dio čini stanovništvo kao važna ekonomska varijabla. Tijekom 20. stoljeća te u 21. stoljeću broj radnika tj. postotak zaposlenih i nezaposlenih te njihov socijalni status uvelike je ovisio o političkom, ekonomskom i društvenom kontekstu (pojava ratova, odlazak radnika u inozemstvo, povećanje mortaliteta, smanjenje nataliteta, migracijske kretnje). Velik dio hrvatskog stanovništva na početku 20. stoljeća bavio se pretežno poljoprivredom. Kroz cijelo 20. stoljeće, a poglavito sredinom, možemo pratiti prelazak u isključivo nepoljoprivredne djelatnosti, što je bilo uvjetovano političkim kontekstom te razvojem i jačanjem industrije. Takav razvoj gospodarstvene slike nužno je doveo do većeg postotka zaposlenosti te ubrzanog razvoja gospodarstva zemlje.

Sagledavanjem razvoja hrvatskog gospodarstva kao osnovna značajka ističu se česte promjene društvenih, ekonomskih i političkih okvira. Povijesnom razvoju Hrvatske na početku 20. st. glavno obilježje daju procesi modernizacije u svakom djelu društvenog života. Oglada se to u prijelazu iz poljoprivredne na industrijsku proizvodnju te gubitak tržišta, jer su hrvatska područja iz velikog carstava ušla u novostvorenu kraljevinu. Nova država stvorila je mogućnost razvoja hrvatske industrije, a roba se upućivala na nova tržišta. Do Prvog svjetskog rata obnavlja se snaga nacionalnih industrijskih poduzetništva te dolazi do jačanja gradske industrije.² Nakon Drugog svjetskog rata gospodarstvo opet oživljava, stvaranjem novog socijalističkog sustava te tzv. samoupravljanja. 1970-ih godina taj se sustav pokazao neučinkovitim, država se počela zaduživati, gospodarski rast se usporio te konačno zastao. Sve je to utjecalo na opće nezadovoljstvo stanja društva te je kulminiralo pojavom još jednog rata. Stvaranjem nezavisne RH 1990. godine, dovelo je do napuštanja modela društvenog vlasništva, prvo u državno, a potom i privatizaciju tog državnog vlasništva, što je dovelo do obnove kapitalizma. Tek od 1996. godine gospodarski razvoj kreće uzlaznom putanjom i biva takvim sve do krize 2008. godine.³ Sve promjene koje su se zbile tijekom 20. stoljeća, snažno

¹ Stipetić, V. (2012.), *Dva stoljeća razvoja hrvatskog gospodarstva (1820.-2005.)*, str. 89.-95.

² Karaman, I. (1990.), Uloga malog i srednjeg poduzetništva u oblikovanju kapitalističkog privrednog sustava na tlu Hrvatske, *Povijesni prilozi*, 9 (9), str. 5.-27.

³ Stipetić, V. (2012.), *Dva stoljeća razvoja hrvatskog gospodarstva (1820.-2005.)*, str. 234.-236.

su utjecale na rast hrvatskog gospodarstva. U ovom radu one će ukratko biti prikazane kroz primjer razvoja tvornica i obrta.

Dvadesetih godina 20. stoljeća industrija i obrt činili su najvažniju gospodarsku djelatnost nakon poljoprivrede. Tadašnju industriju karakteriziraju mala poduzeća (s manje od 10 radnika). Hrvatska je imala visok udio zaposlenih u industriji (oko 35%). Upravo stoga je utvrđivanje stanja i dinamike razvoja industrije i obrta bitno za ocjenu cjelokupne dinamike hrvatskog gospodarskog razvoja. U međuratnom razdoblju dominirala je tekstilna industrija uz drvnu, kemijsku te prehrambenu. To je razdoblje gradnje novih tvornica što je dovelo do povećanja zaposlenosti. Hrvatska je imala nešto veća poduzeća od drugih dijelova države, a bila je i tehnološki naprednija. Podaci o razvoju obrta su nepotpuni, ponekad s krivim navodima, posebice kod sagledavanja zaposlenosti. U obrtništvu tada djeluje velik broj ilegalnih obrtnika, koji nakon što su propali nastavljaju sa djelatnošću. Osim toga obrtnici često nisu prijavljivali radnu snagu kako ne bi trebali plaćati doprinose. Obrtnika ima mnogo, no i oni se postupno povlače pred napretkom industrije. Gospodarski razvoj države ne bi bio moguć bez prometa. Do 1950-ih središnje mjesto zauzima željeznička mreža, koja je na prostoru Hrvatske bila iznimno značajna. No, brzim razvojem cestovnog prometa, upotreba željeznica se sve više počela zanemarivati. Hrvatsko gospodarstvo tijekom Drugog svjetskog rata obilježava nedostatak radne snage, dok sam kraj rata donosi velike štete po gospodarstvu. Obnova hrvatskog gospodarstva nakon Drugog svjetskog rata provodi se u specifičnim uvjetima novog društvenog sustava. Početnu nacionalizaciju industrijskih i drugih postrojenja nasljeđuje podržavljenje cjelokupnog nepoljoprivrednog sektora (s iznimkom obrta). Cjelokupna djelatnost usmjerena je na obnovu gospodarstva, ali na novim temeljima. Nazadovanje poljoprivrede otežavalo je gospodarski napredak, no obnova industrijske proizvodnje, s vraćanjem u funkciju željezničkog prometa (koji je većinom bio uništen tijekom Drugog svjetskog rata) i napuštanjem kolektivizacije (1953.), olakšala je kasniji uspon gospodarstva.⁴

Od 1950. godine dolazi do nagle ekspanzije industrijske proizvodnje (za 6,5%) što je stvorilo neophodne uvjete za daljnji ekonomski i društveni napredak. Industrija je rasla brže od ostalog gospodarstva, posebice kemijska industrija, proizvodnja električne energije, prehrambena te metalna industrija. U tom razdoblju završava i elektrifikacija Hrvatske, koja je također jedan od pokazatelja ekonomskog razvoja (1973. godine 98% naselja ima el.

⁴ Ibid., str. 259.-290.

energiju). Za razliku od industrije koja se brzo razvija, kod obrta je drugačije. Obrtna se poduzeća često pretvaraju u industrijska, ali još je češća njegova stagnacija u razvoju. Ipak, porast industrijske proizvodnje doveo je do daljnjeg razvoja prometa, u kojem sve veću ulogu počinje zauzimati i cestovni promet.⁵ Tako uspješni gospodarski rast Hrvatske u razdoblju od 1950. do 1973. godine nosi sa sobom sve slabosti koje su na kraju olakšane rušenjem socijalističkog sustava samoupravljanja. Zato se uspon nakon 1970. godine zbiva na nižem nivou od onog iz 1950-ih.⁶

Od 1970-ih godina do početka 21. stoljeća valja razlikovati dva perioda. U razdoblju između 1973. i 1989. godine razvija se industrija te raste broj zaposlenih. Tada su glavnu ulogu igrala velika poduzeća na kojima je počivao čitav cjelokupni rast i ekonomski razvoj. Osamdesetih godina 20. stoljeća počelo se diskutirati o razvoju poduzetništva, a jedan od razloga bilo je zapadanje u krizu. Nakon 1989. godine industrijska djelatnost nazaduje: smanjuje se broj poduzeća, a time i broj radnika. 1990-ih godina hrvatska ekonomija ulazi u fazu prestrukturiranja i privatizacije, pa dolazi do krize industrijskog sektora.⁷ Broj zaposlenih u tom sektoru dvostruko se prepolovio, obujam proizvodnje se smanjio. Industrija Hrvatske, koja je u bivšem sistemu napredovala zahvaljujući novim mjerama i postojanju razmjerno velikog unutarnjeg tržišta, bila je nakon 1991. godine izložena snažnoj inozemnoj konkurenciji, popraćena gubitkom tradicionalnog domaćeg tržišta te smanjenjem investicija. Mnoge su tvornice obustavile proizvodnju, a druge su poslovale smanjenim kapacitetom. Bez obzira na gospodarske probleme, cestovni promet nadalje se razvijao gradnjom modernih autocesta koje su postale sastavnim dijelom glavnim europskih prometnica. Za razliku od industrije, obrt se između 1973. i početka 2000-ih godina snažno razvio, što je dodatno poticano od strane države. Razlog tome je spoznaja da je razvitak male privrede iznimno učinkovit te komplementaran s razvitkom industrije, pa ga se zbog toga poticalo.⁸ Dugotrajni razvoj i jačanje industrije u Hrvatskoj očituje se u integriranju modernih tehnologija i proizvoda, provedbi zajedničkih ulaganja te formiranju strateške suradnje s međunarodnim tvrtkama kao i dosezanje novih tržišta.⁹

⁵ Ibid., str. 312.-317.

⁶ Ibid., str. 328.

⁷ Cvijanović, V., Marović, M. i Sruk, B. (2008.), *Financiranje malih i srednjih poduzeća*, str. 17.

⁸ Stipetić, V. (2012.), *Dva stoljeća razvoja hrvatskog gospodarstva (1820.-2005.)*, str. 338.-341.

⁹ Gospodarstvo, <http://www.hr/hrvatska/gospodarstvo/industrija> (datum pristupanja: 17.7.2020.)

2.1. Pojam malog i srednjeg gospodarstva

Malo gospodarstvo predstavlja najdinamičniji segment gospodarstva RH. Subjekti malog gospodarstva čine 98% od ukupnog broja gospodarskih subjekata. Unutar malog gospodarstva zaposleno je 47,5% od ukupnog broja zaposlenih u hrvatskom gospodarstvu, što dovodi do zaključka da je malo gospodarstvo temelj ekonomskog rasta i socijalne sigurnosti.

Malo i srednje gospodarstvo najveći je i glavni pokretač suvremenog gospodarskog razvitka svake zemlje. Njegovi pozitivni učinci vežu se uz povećanje broja zaposlenih, povećanje postotka razvoja gospodarstva. Na malo gospodarstvo utječu brojni čimbenici, poput ekonomskog, tehnološkog, sociološkog, društvenog. Razvojem malog gospodarstva jača cjelokupna gospodarska snaga, što dovodi do materijalne neovisnosti te egzistencije građana. Stoga mala i srednja poduzeća kao takva trebaju biti uklopljena u gospodarski i društveni sustav, čime se može osigurati njegova učinkovita funkcionalnost i razvoj.

Malo i srednje gospodarstvo obuhvaća male i srednje poduzetnike te obrtnike, a definira se ovisno o godišnjem prosjeku zaposlenih, godišnjem prometu (zbroju bilance nakon odbitka gubitka) te godišnjem prihodu od prodaje. Takvi oblici poduzeća čine okvire za realizaciju privatnih poduzetničkih ideja, koje čine osnovu gospodarstva. Ovaj sektor omogućuje primjenu suvremenih rješenja, na kojima se gradi gospodarska snaga i konkurentnost. Pritom se misli na: prijenos suvremenih tehnologija, veći značaj ulaganja u istraživanje i razvoj, neprestano unaprjeđenje, lakša prilagodba tržišnim promjenama, primjena znanja iz menadžmenta i organizacije, uključivanje u svjetske trgovinske tokove i zastupljenost poduzetničkog duha koji neprestano pomiče granice gospodarstva čitave zemlje. Takav oblik poduzetništva zbog svoje fleksibilnosti može se vrlo lako prilagoditi dinamičnim zahtjevima specifičnog tržišta.¹⁰

¹⁰ Kersan-Škabić, I. i Banković, M. (2008.), Malo gospodarstvo u Hrvatskoj i ulazak u Europsku uniju, *Ekonomska misao i praksa*, 1 (1), str. 58.-59.

2.2. Razvoj malog i srednjeg gospodarstva u Republici Hrvatskoj

Porast značaja malog i srednjeg poduzetništva u RH datira se tek kroz posljednje desetljeće 21. stoljeća.¹¹ Dugoročno rješavanje ratnih, tranzicijskih i privatizacijskih problema ističu se kao glavni razlozi zbog kojih je dosta dugo bila zapostavljena potreba za razvojem sektora malog i srednjeg gospodarstva. Tek početkom novog tisućljeća, RH postaje svjesna njegove važnosti unutar svjetskih okvira, pa 2002. godine pristupa donošenju i stvaranju zakonske uredbe, unutar kojih će mala i srednja poduzeća tražiti svoja uporišta za razvoj. Ovdje je ključni korak bilo donošenje *Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva*. Na taj način uredile su se osnove primjene poticajnih mjera gospodarske politike razvoja, restrukturiranje malog i srednjeg gospodarstva te njihova prilagodba tržištu, kao i utemeljenje Hrvatske agencije za malo gospodarstvo.

Kao ciljevi razvoja malog gospodarstva postavljeni su:

1. povećanje zapošljavanja
2. povećanje izvoza i prilagodba svjetskom tržištu
3. povećanje učinkovitosti, kvalitete i konkurentnosti malog gospodarstva
4. istraživanje, razvoj i primjena suvremenih tehnologija i inovacija
5. povećanje broja subjekata u malom gospodarstvu
6. poticanje djelatnosti koje ne onečišćuju okoliš

Navedenim ciljevima nastoje se stvoriti uvjeti da malo i srednje gospodarstvo sve više postaju sektor koji potiče, pokreće i razvija cjelokupno nacionalno gospodarstvo.¹² U RH ne nedostaje poduzetničke inicijative, duha i želje za uspjehom unutar najvažnijeg segmenta poduzetničkog djelovanja – malog gospodarstva. Unutar današnjeg ekonomskog sektora, malo i srednje gospodarstvo definiraju se kao sila koja može u najznačajnijoj mjeri utjecati na poboljšanje dinamike nacionalne ekonomske strukture. Prilagodljivost i sposobnost brzog odgovora na gospodarske promjene ističu se kao glavni i značajni segmenti gospodarstva.

Gospodarstvo RH trenutno karakterizira problem koji je povezan uz velike prepreke za daljnji razvoj malog i srednjeg gospodarstva. Te prepreke ogledaju se u sporom pokretanju

¹¹ Udovčić, A. (2011.), Malo i srednje poduzetništvo u Hrvatskoj s osvrtom na obiteljsko poduzetništvo, *Učenje za poduzetništvo*, 1 (1), str. 405.-407.

¹² Narodne novine (2002.), *Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva*, Zagreb: Narodne novine d.d. 29 (1) www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2002/0630.htm (datum pristupanja: 29.7.2020.)

poduzetničkih ideja te financijskih snagama poduzeća. Osim osnovnih slabosti, sektor je preokupiran ogromnim manjkom obrazovnih programa u području poduzetništva, zatim nekoordiniranošću Vladine politike o stvaranju stimulirajućeg okruženja za poduzetništvo, problemima administracije u raznim fazama postojanja poduzeća, problemom nerazvijenosti financijskog tržišta koji će zadovoljiti potrebe malih i srednjih poduzeća te znatnim regionalnim disbalansom u poduzetničkim aktivnostima.

Upravo je stoga važno promatrati malo i srednje gospodarstvo u RH kao veliki potencijal za ekonomski rast i cjelokupni ekonomski i gospodarski napredak zbog velikog postotka nezaposlenosti i ekonomske neučinkovitosti. Malo gospodarstvo najvažniji je izvor poduzetničkih pothvata, pružajući mogućnosti djelovanja u različitim pojavnim oblicima i fizičkim i pravnim osobama. Osnovna obilježja hrvatskog gospodarstva manifestiraju se u prevladavajućoj ulozi poduzeća u privatnom vlasništvu sa naglašenim brojem obrta i trgovačkih društava, dok su dominirajuće djelatnosti u ukupnom broju malih poduzeća: trgovina na veliko i malo (35% ukupnog broja poduzetnika), prerađivačka industrija (13,2%) i građevinarstvo (10,35%).¹³ Prema broju zaposlenih, također dominiraju te djelatnosti, s time da najveći udio otpada na trgovinu s 28,8% i na prerađivačku industriju s 22,4%.

Uz razdvajanje po djelatnostima, u malom gospodarstvu RH prisutno je i dijeljenje prema regijama, sa značajnom premoći grada Zagreba. U gradu Zagrebu je na temelju broja poduzeća smješteno čak 33% cjelokupnog malog gospodarstva. Ta prevlast grada Zagreba postoji i u drugim indikatorima maloga gospodarstva, poput ukupnog broja ostvarenih prihoda, dobiti, izvozu, uvozu, ulaganjima te zaposlenosti. Hrvatsko malo i srednje gospodarstvo mora pametnije iskorištavati kreativnost i poslovni duh, dok mala i srednja gospodarstva moraju smanjiti troškove poslovanja, a povećati kvalitetu, ulagati u obrazovanje te prepoznati važnost ulaganja u moderne ideje, tehnologije i istraživanja.

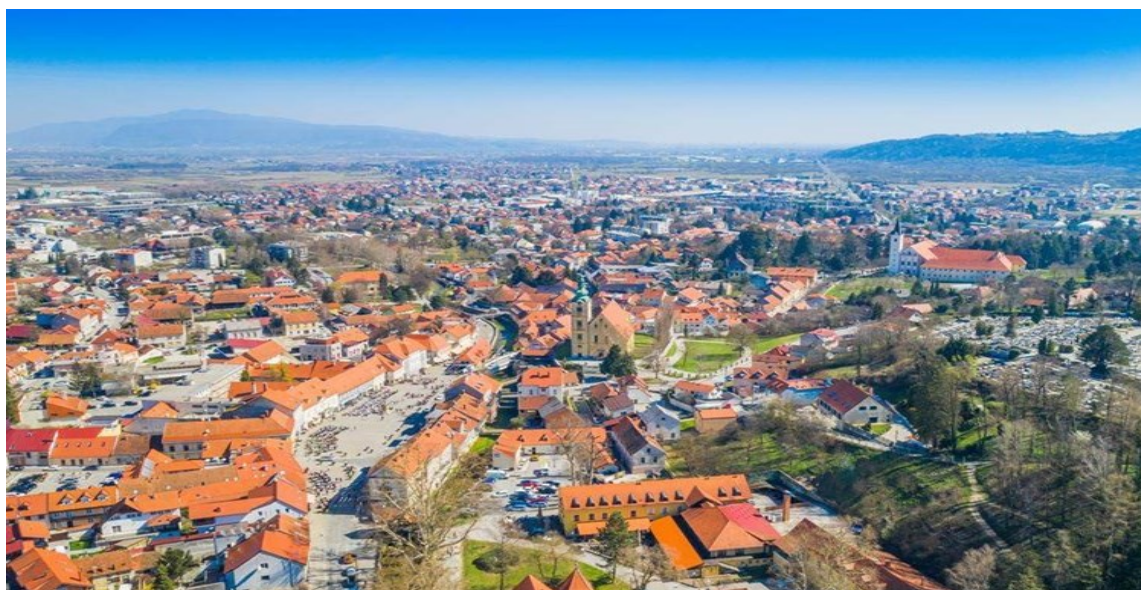
Na sljedećih nekoliko stranica istaknuti su glavni čimbenici koji su kroz 20. stoljeće utjecali na pojavu malog i srednjeg gospodarstva grada Samobora i Svete Nedelje, s naglaskom na aspekte njegova nastanka i razvitka iz drugih oblika gospodarstvenih djelatnosti te njegova daljnjeg razvoja, koji je u mnogočemu utjecao na današnju gospodarstvenu situaciju ovog kraja.

¹³ Rajsman, M. i Petričević, N. (2013.), Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski vjesnik*, 26 (1), str. 253.

2.2.1. Razvoj malog i srednjeg gospodarstva grada Samobora

Grad Samobor status slobodnog kraljevskog grada te trgovišta dobio je još u 13. stoljeću. Upravo te činjenice objašnjavaju njegov gospodarski i društveni razvoj tijekom povijesti. Iako se većina stanovništva bavila poljoprivredom, ponekad se krivo navodi da je ovaj kraj bio prvenstveno poljodjelski usmjeren jer postoje zapisi iz 16. stoljeća, koji dokazuju da je obrtništvo već tada bilo u punom zamahu.¹⁴ U povijest gospodarstva ovog kraja spada rudarenje, obrada metala, prerada kože, proizvodnja i prerada tekstila, umjetnička obrada kristalnog stakla, proizvodnja kaljevih peći i kamina.¹⁵ Razvijeno obrtništvo bilo je temelj svekolike društvene nadogradnje: školstva, kontinentalnog turizma, lječilišta te trgovine. Uzastopnim razvojem trgovine i stvaranjem javnog prometa stvoreni su uvjeti za razvoj obrtništva, te kasnije industrije.

Slika 1. Grad Samobor



Izvor: <https://sjever.hr/2020/06/12/samobor-objavljena-lista-gospodarstvenika-koji-su-dobili-financijske-potpore/> (datum pristupanja: 5.8.2020.)

U prvoj polovici 20. stoljeća gospodarstvo samoborskog kraja gradilo se na temeljima novih industrija te turizma, dok je obrtništvo zapalo u krizu.¹⁶ Samoborske vlasti i njihovo

¹⁴ Ibid., (datum pristupanja: 17.7.2020.)

¹⁵ Poduzetnički centar Samobor – Gospodarstvo Samobora <http://pcsamobor.hr/razvoj-samobora/gospodarstvo-samobora/> (datum pristupanja: 17.7.2020.)

¹⁶ Škiljan, R. (2008.), *Samoborsko obrtništvo: razvoj obrtništva na području Samobora, Svete Nedelje i Stupnika*, str. 25.

stanovništvo bili su suočeni s dilemom koju granu gospodarstva razvijati: industriju ili turizam. Prevladala je turistička orijentacija, sa naglaskom na gradnju novih kupališta, no ubrzo je naišla na mnoge probleme. Osim turističkog razvoja, na ovom prostoru radila su i brojna industrijska poduzeća, iz čega proizlazi da se grad Samobor nije mogao razvijati samo kroz turizam.¹⁷

Od industrijskih postrojenja potrebno je istaknuti nekoliko najznačajnijih. Tvornica *Kristal* (1951.) na određen način naslijedila je tradiciju obrade stakla iz prve polovine 19. stoljeća. U prvih deset godina godišnja proizvodnja se znatno povećala, a jedan dio proizvoda izvezio se na međunarodno tržište. *Samoborka* (1906.) je rasla zahvaljujući sve većem razvoju proizvodnje raznih vrsta građevinskog materijala. Imala je glavnu tvornicu i određena područja kao sirovinске baze izvan gradskog područja. Zatim *Chromos* (1923.), tvornica za proizvodnju grafičkih boja i lakova, tvornica namještaja *Trudbenik* (1947.), tvornica olovnih i aluminijskih proizvoda *TOP* (1947.) koja je 1961. godine iz Zagreba preseljena u Kerestinec (Sveta Nedelja). Istaknula se proizvodnjom olovnih, kositrenih i aluminijskih proizvoda, koje je znatnim dijelom izvozila. Sljedeći je *Serum-zavod Kalinovica* (1927.), nakon rata pripojen *Plivi*. Od ostalih poduzeća valja spomenuti tvornicu četaka *Plešivica*, *Tvornicu čarapa Samobor* (1947.), *Remontni zavod* u Bregani (1964.), koji je djelovao kao tvornica za popravak određenih tipova vozila i alatnih strojeva te proizvodnju konstrukcija, rezervnih dijelova za vozila i sl. Poduzeće *Elektron* (1950.), prva jugoslavenska tvornica električnih kućanskih aparata, koja je kasnije pripojena *Radi Končaru*, zatim *Fotokemika*, zagrebačka tvornica za proizvodnju filmskih negativa i foto-papira, čiji su pogoni od 1953. godine smješteni na samoborskom području.¹⁸ Gradnja i rad ovih industrijskih postrojenja doveo je do povećanja mogućnosti zapošljavanja stanovnika ovog područja, kao i mogućnosti izvoza proizvoda.

Samoborski obrtnici u međuratnom razdoblju nastojali su zadržati gospodarski značaj koji su imali u 19. stoljeću. U prvoj polovici 20. stoljeća mnogi su se suočavali sa problemima, no obrt se ipak uspio razvijati, posebice unutar obitelji. Uz obrt usko je povezana trgovina kao značajna gospodarska grana na samoborskom području. Značajan pokretač samoborskog gospodarstva činile su i njegove financijske ustanove poput *Samoborske štedionice* i *Pripomoćne zadruge*. Početkom 1930-ih počela je ekonomska kriza u Jugoslaviji. Kriza je

¹⁷ Feletar, D. (2011.), *Samobor: zemljopisno-povijesna monografija*, str. 444.

¹⁸ Ibid., str.688.-690.

posebice bila vidljiva u smanjenju industrijske i poljoprivredne proizvodnje, izostanku investicija i porastu nezaposlenosti. Ipak, samoborske vlasti su u ovom razdoblju nastavile politiku istodobnog razvoja turističkog i industrijskog gospodarskog smjera. Na taj način poticalo se razvijanje turističkog kapaciteta, ali i omogućavao rad industrijskim poduzećima iz građevne, drvne i tekstilne industrije.¹⁹

Nakon Drugog svjetskog rata, nova vlast započela je sa gospodarstvenom politikom tj. nacionalizacijom imovina i poduzeća. Cilj je bila ubrzana industrijalizacija, sa naglaskom na izgradnji teške industrije, čime se trebao stvoriti razvijen industrijski prostor. Spomenuta politika primjenjivala se i na samoborskom području, a obuhvaćala je tvornice: *TOP*, *Samoborku*, *Kristal*, *Trudbenik*, *Chromos*, *Slobodu* i *Elektron*. U drugoj polovici 20. stoljeća industrija postaje glavnim nositeljem gospodarskog rasta samoborskog područja. Spomenute tvornice tijekom 1950-ih i 1960-ih bilježe velike pozitivne uspone u proizvodnji i zaposlenosti. Samoborsko obrtništvo i u ovom razdoblju činilo je sastavni dio gospodarskog razvoja. U poslijeratnom razdoblju posebno se razvila prometna povezanost, kako sa Zagrebom, tako i sa širim samoborskim područjem, posebice u onim dijelovima gdje su se nalazili industrijski objekti. Prometna povezanost dovela je do pojave konkurencije, što je samoborska industrijska poduzeća primoralo na rekonstrukciju i modernizaciju, jer je većina njih još uvijek koristila zastarjeli način proizvodnje. Početkom 1960-ih javljaju se prvi znaci gospodarske krize, posebice u nabavi sirovina, o kojoj su ovisile pojedine tvornice, što je ponovno dovelo do otežanog daljnjeg razvoja te smanjenja broja zaposlenih. Ti problemi nastavili su se i kroz 1970-te i 1980-te godine i zahvatili većinu industrijskih poduzeća. Krajem 1970-ih sve je kulminiralo obustavljanjem željezničkog prometa te prebacivanjem na cestovni promet sa naglaskom na kamione. U odnosu na ranija razdoblja, samoborsko obrtništvo u 1980-im godinama uspijeva bolje podnijeti pritisak gospodarske krize i biti tržišno konkurentniji. Istih godina započet je proces gradnje *Zanatske zone* u Svetoj Nedelji (tada u sklopu grada Samobora), koja se brzo razvija te ukazuje na smjer razvoja samoborskog gospodarstva tijekom devedesetih godina 20. stoljeća.²⁰

Osamdesetih godina 20. stoljeća općom društvenom i gospodarskom krizom urušili su se socijalistički sustavi, koji su u tom desetljeću dominirali velikim dijelom svijeta. Te mijene svakako su ubrzale i promjene u bivšoj Jugoslaviji, gdje su do 1990. godine stvoreni svi uvjeti

¹⁹ Ibid., str. 445.-451.

²⁰ Ibid., str.681.-693.

za održavanje prvih višestranačkih demokratskih izbora. Značilo je to ujedno i promjenu društveno-političkog uređenja, ali i raspad države, odnosno stvaranje novih nacionalnih država. Izborima 1990. godine stvoreni su temelji samostalne države Hrvatske, no u procesima njezina stvaranja Hrvatska je prošla kroz razdoblje Domovinskog rata. Tijekom 1991. godine, Samobor ulazi u sastav grada Zagreba, no već sljedeće započinje djelovati sam kao grad s općinom Sveta Nedelja.²¹

Osamdesete i devedesete godine 20. stoljeća obilježio je proces prestrukturiranja gospodarstva. Samoborsko gospodarstvo je do 1990. godine počivalo na velikim industrijskim poduzećima koja su proizvodila robu uglavnom za domaće i istočno tržište. Tvornice *Kristal*, *Elektron*, *Chromos*, *Fotokemika*, *Rade Končar*, *Trudbenik*, *TOP*, *Remontni zavod*, *Samoborka*, *Serum-zavod*, *Sama*, *Tiskara Zagreb* i dr., bile su previše statične i slabo pripremljene za neophodno tržišno i izvozno prestrukturiranje. Nakon 1990. godine nastaju promjene u broju i strukturi zaposlenih. Bilježi se pad broja zaposlenih u industriji, što je znatno pridonijelo razvoju obrta i malog gospodarstva te kvartarnih djelatnosti.

Ipak, industrija je i dalje bila najvažnije samoborska grana, po broju zaposlenih i prema punjenju gradskog proračuna. Ako se tome doda proizvodno obrtništvo i građevinarstvo, onda ovako razvijeni sekundarni sektor prelazi polovicu vrijednosti ukupnog prihoda koji se ostvaruje na području grada Samobora. Samobor danas više nema velika poduzeća, no stvoren je velik broj malih i srednjih poduzeća i obrta, uz orijentaciju na poslove trgovine, intelektualnih usluga, ugostiteljstva i obrtnih usluga te proizvodnju u manjim serijama. Danas na području grada Samobora posluje više od 1700 trgovačkih društva i poslovnih subjekata, oko 100 obrtničkih radnji te više stotina subjekata u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi. Duga tradicija obrta, manufaktura i trgovine samo su jedan od istaknutih čimbenika na čijim se temeljima razvilo malo i srednje gospodarstvo u gradu Samoboru. U procesu privatizacije i prestrukturiranja, te su djelatnosti uočile svoju mogućnost za razvoj prema tržišnom gospodarstvu. Nažalost, grad Samobor je dosad uredio nedovoljno velike poslovne zone, a razlog tome su visoka cijena u otkupu zemljišta te nedovoljno vlastitih površina. No, mogućnosti za gradnju novih proizvodnih i poslovnih objekata ima, pogotovo u zoni Ulice grada Wirgesa, Ulici Nikole Šubića Zrinskog te u Bregani i dr. Grad posebno stimulira ulagače, smanjujući komunalni doprinos, porez na tvrtku i komunalnu naknadu, kao i

²¹ Ibid., str. 713.-715.

osiguranjem infrastrukture u poslovnim zonama. Gospodarska kriza 2008. godine smanjila je širenje poslovnih aktivnosti malog i srednjeg gospodarstva, ali određenog napretka ima.²²

Kroz svoju dugu povijest grad Samobor prvenstveno je bio grad obrtnika. Obrt je odigrao važnu ulogu u prestrukturiranju samoborskog gospodarstva nakon 1990. godine. Obrtnička djelatnost je tada ponovno oživjela jer obrtničke radionice postaju žarištima stvaranja malih poduzeća, a obrtnički kapital potaknuo je razvoj većih proizvodnih pogona. U sveukupnom broju obrtnika Zagrebačke županije, grad Samobor sudjeluje niz godina s oko 14%. To govori da je obrt u Samoboru razvijeniji nego u drugim dijelovima županije. Zacijelo najveće promjene u procesu prestrukturiranja doživjela je samoborska trgovina. Prijelaz na tržišno gospodarstvo i privatizacija vlasništva u početku pretvorbe prouzročili su veliko usitnjavanje u području trgovine. Na kraju 20. stoljeća dolazi do novog preslagivanja u samoborskoj trgovini. Tada u Samoboru započinje otvaranje velikih robnih kuća na periferiji grada. Najprije se otvorio prodajni centar *Era* (kasnije *Mercator*), a potom su došli i drugi veliki lanci: *Konzum*, *Plodine*, *Lidl*, *Kaufland*. Ovakva snažna konkurencija dovela je do zatvaranja malih prodavaonica u središtu grada, no ipak je uvjetovala povećanje broja zaposlenih, a porasla je i vrijednost prometa.²³

U zaključku ovog poglavlja o samoborskom gospodarstvu valja reći kako je za dosadašnji razvoj vrlo važno bilo okruženje tj. blizina Zagreba kao jakog središta rada. Gospodarski razvoj grada Samobora ne bi bio toliko značajan, da nije imao radnu snagu okolnih naselja. No, osim radne snage, gospodarski razvoj grada Samobora uvelike je ovisio i o stupnju dotadašnje razvijenosti i razini mogućnosti korištenja infrastrukture. Kod toga se misli na mrežu opskrbe električnom energijom, vodovod i odvodnja, mreža opskrbe prirodnim plinom, zbrinjavanje otpada, održavanje javnih i zelenih površina, održavanje cesta itd. Sve navedeno doprinijelo je razvoju poslovnih i poduzetničkih zona grada Samobora danas.

2.2.2. Razvoj malog i srednjeg gospodarstva grada Sveta Nedelja

Slično kao i grad Samobor, ovaj kraj je bio poljodjelski usmjeren, u kojem su se stanovnici bavili uzgojem lana, konoplje, kukuruza, ječma i raži u nizini, dok se u brdima razvijalo

²² Ibid., str. 728.-734.

²³ Ibid., str. 741.-747.

voćarstvo i vinogradarstvo. Obrtništvo se u svetonedeljskom kraju počelo razvijati relativno sporo potkraj 19. i početkom 20. stoljeća. Tada su u ovom kraju postojale radionice poput kovačnica, stolarija te drvotokarskog obrta. Trgovina se počela razvijati prije svih drugih, a poduzetništvo kakvo poznajemo danas, bilo je tek u začetku.²⁴ Dvadesetih i tridesetih godina 20. stoljeća javljaju se prvi obrtnici, a njihova je djelatnost bila usko povezana uz grane gospodarstva kojima su se bavili stanovnici ovog kraja. Tako nailazimo na obrtnike kolare, potkivače i kovače te mlinare.²⁵ Tradicija obrta i ovdje se prenosila unutar obitelji, a jedna od takvih je bila obitelj Rudolf iz Brezja. Zanimljivo je da je ovaj obrt uspio preživjeti sve do danas te i dalje uspješno posluje.²⁶

Slika 2. Grad Sveta Nedelja



Izvor: <https://vijesti.hrt.hr/479658/sveta-nedelja-grad-bez-prireza-i-poreza> (datum pristupanja: 5.8.2020.)

U godinama prije Drugog svjetskog rata pojavljuju se prvi industrijski pogoni, poput veterinarske proizvodnje u Kalinovici i špiritane u Kerestincu. Međutim, značajniji razvoj obrtništva i industrije ovaj kraj bilježi tek od 60-ih godina 20. stoljeća, između ostalog i zbog blizine Zagreba. Uz već formirana industrijska središta (Kerestinec, Brezje i Rakitje), stvara

²⁴ Putrić, M. (2009.), *Sveta Nedelja: 16 godina samostalnosti: od zapuštenog predgrađa do poželjnog mjesta za življenje i poslovanje*, str. 222.

²⁵ Škiljan, R. (2008.), *Samoborsko obrtništvo: razvoj obrtništva na području Samobora, Svete Nedelje i Stupnika*, str. 171.-173.

²⁶ Putrić, M. (2009.), *Sveta Nedelja: 16 godina samostalnosti: od zapuštenog predgrađa do poželjnog mjesta za življenje i poslovanje*, str. 222.

se tzv. industrijska zona Novaki-Bestovje južno od ceste Samobor-Podsused, koja se proširuje i na sjevernu stranu prema Strmcu i dalje prema trokutu Betonska cesta-potok Rakovica-autocesta u Svetoj Nedelji. Na ovaj način, industrija je u svetonedeljskom kraju zauzela najkvalitetnija poljoprivredna zemljišta i na taj način postala glavnom gospodarskom granom i nositeljem razvoja.²⁷ Neke od tvornica koje su djelovale na prostoru Svete Nedelje su: *TOP* – tvornica olovnih, kositrenih i aluminijskih proizvoda, *Serum-zavod Kalinovica*, *GP Tempo*, *DIP Javor* i *Pastor*. U drugoj polovici 20. stoljeća te tvornice bile su suočene sa gospodarskom krizom, kao i one u Samoboru, što je dovelo do smanjenja proizvodnje, broja zaposlenih te njihova konačnog gašenja. Iako je razvijala industriju, Sveta Nedelja je sve do 1990-ih godina bila u sastavu grada Samobora, a tek osamostaljenjem započinje svoj vlastiti gospodarski razvoj.

Zadnje desetljeće 20. stoljeća u svetonedeljskom kraju obilježeno je gradnjom *Zanatske zone*, budući da je u Samoboru bio prisutan nedostatak kvalitetnog poslovnog prostora. Nakon što je formirana, poslovne prostore u njoj kupuje velik broj samoborskih obrtnika, od kojih su neki u međuvremenu proširili posao i izrasli u trgovačka društva. Istovremeno, Hrvatska se nalazi u ratu, što ne pogoduje daljnjim gospodarskim aktivnosti i razvoju.²⁸ U tom razdoblju Sveta Nedelja postaje općinom u sklopu Zagrebačke županije. Novi ustroj dao je snažan zamah gospodarskom i društvenom razvoju svetonedeljskog kraja, što je 2006. godine kulminiralo odlukom da se Sveta Nedelja proglasi gradom.²⁹

Ranije započeti procesi industrijalizacije nakon 1991. godine za sobom su donijeli prestrukturiranje gospodarstva. Najveći problem bile su zastarjele tvornice, koje se više nisu mogle prilagoditi zahtjevima tržišta te su propale. Zato su danas ostale samo devastirane poslovne zgrade u kojima su se smjestile manje tvrtke.³⁰ Usprkos procesu privatizacije i prestrukturiranja, ovo je područje ostvarilo kontinuiran gospodarski i infrastrukturni rast, a Sveta Nedelja kao grad postala je primjer razvoja malog i srednjeg gospodarstva, od kojih je znatan dio iz sektora proizvodnje. Neke od tvrtki koje ovdje djeluju su: *Rimac Automobili*, *Kamenarski centar i klesarstvo Stipe Lucić*, *Klesarstvo Antun Lucić*, *Kongresni servis*, *Otto*

²⁷ Ibid., str. 15.

²⁸ Škiljan, R. (2008.), *Samoborsko obrtništvo: razvoj obrtništva na području Samobora, Svete Nedelje i Stupnika*, str. 77.-79.

²⁹ Feletar, D. (2012.), *Grad Sveta Nedelja: na zapadnim vratima Zagreba*, str. 8.

³⁰ Putrić, M. (2009.), *Sveta Nedelja: 16 godina samostalnosti: od zapuštenog predgrađa do poželjnog mjesta za življenje i poslovanje*, str. 21.

Bock Adria, Jeger, Limarija Sebastijan, Kuehne+Nagel, Telegra, Mlakar viličari, Radin grupa, Medical Intertrade, Genera, Remia-plast, Rotoplast, Signalgrad, Suban i dr.

Osim povoljnog položaja i prometne povezanosti, razvoju poduzetništva uvelike je pridonijela i fleksibilna razvojna politika gradske uprave, koja je pogodovala i privlačila poduzetnike. To se prvenstveno odnosi na jednostavnost i brzinu dobivanja građevinske dozvole te rješavanja zemljišno-pravnih pitanja, povoljnu cijenu zemljišta i manja lokalna davanja. Tijekom godina stvorena je privlačna i povoljna poduzetnička klima. Od posebne je važnosti bilo odgovarajuće razvijanje prometne i infrastrukturne mreže, koja je postupno ugrađivana u poduzetničke zone. Tako u Svetoj Nedelji mogu poslovati svi koji svojom proizvodnjom ne zagađuju okoliš.³¹ Ipak, treba istaknuti kako stara poslovna zona ima velikih komunalnih problema, ali i oni se s vremenom nastoje riješiti. Isto tako hale su građene jedna na drugu, izgrađenost građevinskog zemljišta je više od 50%, a ceste su na nekim mjestima umjesto 9 metara, široke 4-5 metara. To je najneuređenija poslovna zona, dok novije zone imaju sve potrebno za normalno poslovanje. Tome je tako jer su planski primani novi ulagači i poduzetnici. U prostornom planu jasno je naznačeno da se ne primaju zagađivači, teška industrija i dr. koji su svom procesu proizvodnje koriste kemikalije, što bi zahtijevalo dodatno čišćenje, jer je na spomenutom prostoru smješteno vodocrpilište iz kojeg se pitkom vodom opskrbljuje ovaj kraj i dobar dio zapadnog dijela Zagreba.³²

Na području grada postoje četiri poduzetničke zone: Sveta Nedelja, Novaki, Rakitje i Kerestinec, koje su privukle brojne strane i domaće investitore te olakšale poslovanje. Tvrtke koje su radile ili još uvijek posluju na ovom području iznimno su kvalitetne i rijetko koja je propala, čime su sigurno pridonijeli već spomenuti uvjeti rada, poput blizine glavnog grada, povezanosti, položaja i dr. Grad Sveta Nedelja sustavno radi na unaprjeđenju poduzetničkih zona, a osim četiri prethodno spomenutih, 2019. godine Ministarstvo državne imovine darovalo joj je zemljište u vrijednosti 6,5 milijuna kuna. Zemljište obuhvaća 25 hektara na području Kerestinca. Intenzivno se radi na tome da se darovne nekretnine stave u funkciju, a očekuje se na će na tom području otvoriti preko 1000 novih radnih mjesta.

³¹ Ibid., str. 109.-110.

³² Ibid., str. 39.

Grad Sveta Nedelja pogodno je mjesto za rad i poslovanje ekološki osviještenih poduzetnika i to za proizvodnju, skladištenje roba i pružanje usluga koje ne zagađuju okoliš. Ne čudi što je Sveta Nedelja raj za poduzetnike. Povoljnim lokalnim uvjetima privukli su nove ulagače, a pritom se vodila maksimalna briga o mjerilima prostornog planiranja i uređenja. Smišljenim planiranjem i složenom provedbom postavljenih ciljeva grad Sveta Nedelja danas je jedna od predvodnica gospodarskog razvoja Zagrebačke županije, dok je po broju zaposlenih i broju poduzetnika, u odnosu na broj stanovnika, među prvima u Hrvatskoj.³³

2.3. Oblici malog i srednjeg gospodarstva u Republici Hrvatskoj

Mala trgovačka društva u brojnim državama, pa tako i u RH, čine najbitniji element poduzetničkog djelovanja i provođenja gospodarskih aktivnosti. Neiscrpan su izvor ideja i ekonomskog rasta, stvarajući povećane mogućnosti zapošljavanja i stjecanja prihoda. Gospodarski ambijent RH karakteriziraju upravo mala trgovačka društva s pozitivnom dinamikom rasta ukupnog broja i variranom dinamikom pojedinih pojavnih oblika. Jačanjem malog gospodarstva pridonosi se povećanju zaposlenosti, socijalne sigurnosti, stimuliranju domaće proizvodnje i izvoza i stvaranju povoljnog poduzetničkog okruženja te se ostvaruju smjernice o malom gospodarstvu kao pokretaču razvoja. Malo gospodarstvo uspjelo je kroz pozitivne aspekte održati razvoj te je posao jednim od glavnih faktora za prilagodbu kretanjima tržišta i gospodarskog razvoja u globalu.

Unutar gospodarstva trgovačkih društava dijele se na mala, srednja i velika. Mala trgovačka društva stvaraju veću konkurenciju, a time i efikasnost poslovanja, utječu na stabilnost cijena i primoravaju velika trgovačka društva na tržišne i proizvodne promjene. Stvaranjem malih trgovačkih društava dolazi do novih zapošljavanja te općenitog restrukturiranja gospodarstva, koja se ogleda i u povećanju socijalne te ekonomske mobilnosti društva. U današnjem svijetu brzih promjena uvjeta to znači izniman doprinos prilagodljivosti malih trgovačkih društava te gospodarstva u cjelini.

³³ Feletar, D. (2012.), *Grad Sveta Nedelja: na zapadnim vratima Zagreba*, str. 8.-9.

U RH, sektor malih i srednjih gospodarstava definiran je *Zakonom o poticanju razvoja maloga gospodarstva* te *Zakonom o računovodstvu*, prema kojima se poduzetnici razvrstavaju na male, srednje i velike, ovisno o pokazateljima:

1. iznosu ukupne aktive
2. iznosu prihoda
3. prosječnom broju radnika tijekom poslovne godine.³⁴

Malo gospodarstvo ne prelazi dva od sljedećih kriterija:

1. ukupna aktiva 32,500.000,00 kuna
2. prihod 65,000.000,00 kuna
3. prosječan broj radnika tijekom poslovne godine 50.

Akteri malog i srednjeg gospodarstva fizičke su i pravne osobe koje samostalno obavljaju dozvoljenu gospodarsku djelatnost radi ostvarivanja dobiti i dohotka na tržištu. Postoje mikro, mali i srednji akteri malog gospodarstva. Mikro poduzeća definiraju se kao poduzeća koja zapošljavaju manje od 10 osoba te godišnji prihod i/ili aktiva ne prelazi 2 milijuna eura. Mala poduzeća su ona koja zapošljavaju manje od 50 osoba te godišnji prihod i/ili aktiva ne prelaze 10 milijuna eura, dok srednja poduzeća zapošljavaju manje od 250 osoba te im godišnji prihod i/ili aktiva ne prelaze 43 milijuna eura.³⁵

Neke od prednosti malih gospodarstava su: samostalnost, tržišna fleksibilnost mogućnost ispunjenja financijskog uspjeha, stabilnost posla, obiteljsko zapošljavanje, izazov. Međutim, postoje i nedostaci poput porasta odgovornosti, potencijalne propasti, sklonost fluktuacijama na tržištu, ovisnost o konkurenciji, financijska slabost, nedostatak znanja i stručnosti, nerazvijene pravne uredbe.³⁶

³⁴ Narodne novine (2007.), *Zakon o računovodstvu*, Zagreb: Narodne novine d.d., 109 (1) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_10_109_3174.html (datum pristupanja: 29.7.2020.)

³⁵ Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, (2016.) *Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj-2015.*, Zagreb: CEPOR, str. 13.

³⁶ Kolaković, M. (2006.), *Poduzetništvo u ekonomiji znanja*, Zagreb: Sinergija-nakladništvo d.o.o., str. 85.-86.

Kadrovski oblici malog gospodarstva nisu zakonski uređeni na jednom mjestu, no najčešći oblici su:

1. trgovačka društva,
2. obrti,
3. zadrukarstvo,
4. obiteljsko-poljoprivredna gospodarstva.

Ovdje će biti predstavljena samo prva dva oblika, zbog bliskosti s temom ovog rada. Trgovačko društvo je pravna osoba koja to svojstvo stječe upisom u sudski registar te se može osnovati za obavljanje gospodarske ili bilo koje druge djelatnosti. Za svoje obveze odgovara cijelom svojom imovinom. Imovina trgovačkog društva nije imovina vlasnika društva, što znači da društvo ima svoju imovinu odvojenu od imovine članova. Trgovačko društvo može se organizirati kao:

1. društvo osoba (javno trgovačko društvo (j.t.d.), komanditno društvo (k.d.) i gospodarsko-interesno udruženje (g.i.u.),
2. društvo kapitala (društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) ili dioničko društvo (d.d.).

Trgovačko društvo, za razliku od obrta, ima kompleksniji obračunski sustav i veću kontrolu raspolaganja sredstvima. Obrt je individualno i vječno izvršavanje dozvoljenih gospodarskih djelatnosti u skladu sa Zakonom od strane fizičkih osoba s ciljem osiguravanja dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu. Obrtnik je fizička osoba koja obavlja jednu ili više gospodarskih djelatnosti u svoje ime i za svoj račun, a pri tom se koristi i radom drugih osoba. U obavljanju obrtničkog rada odgovara cjelokupnom svojom imovinom. Obrt ima jednostavan obračunski sistem i olakšano raspolaže gotovim kapitalom.

Stvaranje uvjeta za razvoj malih trgovačkih društava te malog i srednjeg gospodarstva općenito zahtijeva konzistentnu državnu politiku koja obuhvaća razne aktivnosti - od obrazovanja i usavršavanja, uklanjanja administrativnih problema i prevelikih propisanosti, do jačanja važnih institucija poduzetništva i poslovne infrastrukture te regionalnog razvoja.

2.4. Financiranje malog i srednjeg gospodarstva

Za punu podršku razvoju i rastu malih i srednjih poduzeća u RH potrebno je stvoriti učinkovito i poticajno institucionalno okruženje. Pristup izvorima financiranja jedan je od

temeljnih problema s kojima se susreću mala i srednja gospodarstva, posebice u bankocentričnim financijskim sustavima kakav je i hrvatski. Financijska potpora malom gospodarstvu važan je dio ukupne potporne politike u svim državama koje smatraju da je razvoj tog dijela gospodarstva važan. Neki od važnijih problema poduzetničke strukture su administracija, nekoordiniranost politika Vlade u stvaranju potpornog ozračja za poduzetničke aktivnosti. Navedeni problemi glavni su razlog zašto većina institucija na nacionalnoj i regionalnoj razini potiče poduzetništvo, ali bez mjerenja uspješnosti potpornih programa i provedene politike koja je usklađena s razvojnim potrebama regija.

Poticajnim programom malog i srednjeg gospodarstva utvrđeni su sljedeći važni ciljevi razvoja: jačanje konkurentske sposobnosti, ujednačen regionalni razvoj, podizanje kvalitete poduzetničke infrastrukture, smanjenje administrativnih problema, osnaživanje poduzetničke klime u društvu te elektroničko poslovanje. Program je u planove stavio potpore razvoja brzorastućih djelatnosti, kreiranje razvojnih uvjeta za efikasnije poslovanje poduzetnika, povećanje udjela malih trgovačkih društava i obrta temeljenih na visokim tehnologijama, ali isto tako i povećanje ulaganja u malo i srednje gospodarstvo, povećanje izvoza te izgradnju izvoznih sektora kao potrebnih temelja za konkurentnost. Ovime se nastoje stvoriti poticaji proizvodnje i kompetitivnosti proizvoda uvođenjem modernih tehnologija, poboljšanjem postojećih tehnologija i razvojem novih proizvoda s dodanom vrijednosti.

Financijska struktura malih trgovačkih društava raznovrsna je. U izvore sredstava za financiranje trgovačkih društava ubrajaju se: vlastiti izvori novca, vlastiti novac poduzetnika, vlastiti novac ulagača, tuđi izvori novca, krediti članova obitelji, prijatelja i privatnih kreditora, krediti banaka i štedionica te krediti nebankarskih financijskih institucija. U vlastiti novac poduzetnika spada uštedeni novac i novac od prodaje imovine. U novac ulagača spada ušteden novac članova obitelji i prijatelja, ulozi privatnih ulagača, ulozi tvrtki poduzetničkog kapitala, društveni kapital za ulaganje u mala trgovačka društva, ulozi velikih trgovačkih društava, banaka i dr.

Poznato je da banke i štedionice preferiraju posuđivanje veće svote novaca velikim trgovačkim društvima. Mali poduzetnici teže dobivaju dugoročni kredit za započinjanje poslovanja. Stoga su rizici posuđivanja novca za nove i neizvjesne poduzetničke pothvate veliki. Ako im ipak daju dugoročni kredit, banke i štedionice od malih poduzetnika traže jamčevinu poput: vlastite materijalne imovine ili financijske imovine, mjenice supotpisane od

strane imućnih sudionika ili prijatelja, garanciju drugih financijskih institucija, garancijskih agencija i dr.

Dosta važna tema za malo i srednje gospodarstvo su pristupi bazama financiranja. Poglavitito zato jer tvrtke koje ne prate modele modernih financiranja te se istovremeno sve više i više zadužuju, također zaostaju za tržištem i teško prate suvremene zahtjeve dinamičnosti i prilagodljivosti poslovanja. Resursi financiranja bitan su aspekt postojanosti malih i srednjih poduzeća, koja proizlazi iz fluidnosti poduzetništva i potrebe održavanja i funkcioniranja unutar dinamičnog i promjenjivog gospodarskog konteksta. Način na koji će malo ili srednje poduzeće doći do nekog resursa financiranja ovisi i o samom pristupu. Logično će biti da poduzeća koja na brži, lakši i jeftiniji način dolaze do određenih resursa financiranja isto tako postižu određenu prednost unutar konkurentne pozicije. Pristup resursima financiranja posebno je važan u kriznim razdobljima, kada se tvrtke susreću s problemom nelikvidnosti te na teži način financiraju svoja poslovanja. Naravno da će pristupi resursima financiranja biti značajan segment razvoja gospodarstva, jer bez ulaganja u ideje i razvoj će zaostajati.

Zastupljenost financijskih partnera i sudionika, kao i zastupljenost odnosa među različitim sektorima čine složenost financijskog sistema. Resursi financiranja razlikuju se prema roku dospjeća i s obzirom na resurse. Trajni, dugoročni, srednjoročni i kratkoročni resursi financiranja spadaju u prvu skupinu. U drugu skupinu spada oblik unutarnjeg i vanjskog financiranja. Unutarnji način financiranja može biti uplata vlasnika, amortizacija, akumulirana dobit, naplata glavnice dugoročnih plasmana, dok su vanjski oblici financiranja krediti, izdavanje obveznice, *leasing*, *factoring* te financijska sredstva odobrena na temelju raznih projekata ministarstva u RH ili projekata EU. U Hrvatskoj još uvijek postoji problem nedostatka financijskih resursa, poglavito za rizične poduzetničke pothvate u fazi pokretanja ili intenzivnog rasta.

Jedna od vitalnih pretpostavki za osnivanje, funkcioniranje i razvoj malog i srednjeg gospodarstva je osiguranje kapitala u dovoljnoj količini, po prihvatljivoj cijeni i u razumnim rokovima. Malo gospodarstvo ima problema u pristupu određenim izvorima financiranja zbog svoje veličine, nedostatka imovine za pokriće ili vlastitog kapitala. Vodeće financijske institucije su banke i štedionice. One se uglavnom bave prikupljanjem novčanih sredstava i odobravanjem kredita. Ostale financijske institucije u RH su lokalne, regionalne i državne ustanove, štedno-kreditne zadruge, financijska poduzeća i fondovi.

Najznačajnije državne financijske institucije u kreditiranju malog i srednjeg gospodarstva su:

1. Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR)
2. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG)
3. razvojni fondovi
4. resorna ministarstva
5. lokalni i područni organi samouprave.³⁷

2.4.1. Ograničenja i prepreke financiranja malog i srednjeg gospodarstva u Republici Hrvatskoj

U RH sektor malih i srednjih gospodarstava čini najveći udjel (98%) u strukturi svih poduzeća, sa 66% zaposlenih te 57% ukupnog prihoda. Kada se uzme u obzir važnost malih i srednjih poduzeća kao pokretača novih radnih mjesta, inovacija, nositelja izvoza i dodane vrijednosti, sasvim je razumljiva briga države te usmjeravanje i poticanje razvoja ovog gospodarskog aspekta. Osnovni gospodarstveni cilj usmjeren je prema stvaranju institucionalnog ozračja koji bi stimulativno djelovalo na poduzetničke aktivnosti, tj. na stvaranje ozračja koje bi poduzetnicima omogućilo postizanje motivacije za pokretanje budućih poduzetničkih projekata.³⁸

Potporna malim i srednjim gospodarstvima manifestira se putem financijskih olakšica, pristupa resursima financiranja, poreznim olakšicama, putem stručnog savjetovanja i sl. U RH institucionalno okruženje, čine Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, Hrvatska banka za obnovu i razvoj, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva te Europska banka za obnovu i razvoj.³⁹ Razvijeno i poticajno institucionalno ozračje podrazumijeva olakšan pristup modernim tehnologijama, pristup resursima financiranja te pristup podacima tržišta.⁴⁰ Kreiranje pouzdanog sistema financiranja malih i srednjih gospodarstava jedna je od najvažnijih preduvjeta razvoja malih i srednjih poduzeća u RH. Centar za politiku razvoja

³⁷ Rajsman, M. i Petričević, N. (2013.), Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski vjesnik*, 26 (1), str. 257.

³⁸ Grgić, M., V. i Franc S. (2010.), *Poduzetništvo u međunarodnoj ekonomiji*, Zagreb: Masmedia, str. 73.

³⁹ Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2016.), Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj-2015., Zagreb: CEPOR, str. 39.

⁴⁰ Vidučić, Lj. (2009) Malo gospodarstvo – ograničenja i pretpostavke razvoja, *Računovodstvo, revizija i financije*, 5, str. 175.

malih i srednjih poduzeća i poduzetništva navodi administrativne probleme, neefikasnost pravosuđa, dugotrajne procedure registracije vlasništva, slabo razvijeno obrazovanje poduzetnika te nerazvijenost oblika financiranja, kao najbitnije prepreke razvoja malih i srednjih gospodarstava u RH.⁴¹ U situacijama traženja financijskih sredstava za dugoročne investicije u poduzeća, financijske institucije susreću se sa visokim rizikom (potencijalne) nemogućnosti naplate odobrenih kredita te visokim transakcijskim troškovima.

Kako je navedeno, temeljni problemi razvoja malih i srednjih gospodarstava u RH su pristupi financiranju, nepotpuno poduzetničko obrazovanje, manjak jamstvenih fondova, kvalitetnih savjetničkih usluga te neprikladna ulaganja u proizvodnju i nove tehnologije. Kao temeljne zadatke koji će pridonijeti rješavanju tih problema te uzletu malih i srednjih poduzeća u željenom smjeru su: stvaranje razumljivog, brzog i efikasnog pravnog okvira, povoljniji pristup u radu s malim i srednjim gospodarstvom od strane financijskih institucija, povoljniji pristup novim tehnologijama, edukacija, savjetovanja, financijsko i organizacijsko jačanje noseće infrastrukture te poticanje povezivanja malog i srednjeg gospodarstva.⁴² No, upravo zbog istaknute važnosti sektora malih i srednjih poduzeća potrebno je usmjeriti napore u prevladavanje smetnji koje onemogućuju i otežavaju pristup resursima financiranja, ali i poticati komunikaciju svih dionika.

2.4.2. Načini financiranja malog i srednjeg gospodarstva u Republici Hrvatskoj

Razvijenost financijskog sustava ovisi o zastupljenosti financijskih posrednika i sudionika tržišta, općenito postojanja tržišta, suvremenih financijskih tehnika te pravnoj uređenosti i uredbama. U RH, dominiraju banke tj. bankovni krediti kao resursi financiranja. S obzirom da mala i srednja gospodarstva u RH imaju najveći udio u ukupnom broju poduzeća, kao najvažniji resurs financijske podrške razvoja i poslovanja ističu se poslovne banke tj. bankovni krediti. Većina banaka u RH ima zasebne kadrovske odjele za mala i srednja gospodarstva, dok se sami bankovni krediti za poduzetnike dijele na kratkoročne, dugoročne kredite te posebne kreditne programe u suradnji s državnim institucijama i bankama koje

⁴¹ Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2016), Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj-2015., Zagreb: CEPOR, str. 45.

⁴² Vidučić, Lj. (2009) Malo gospodarstvo – ograničenja i pretpostavke razvoja, *Računovodstvo, revizija i financije*, 5, str. 178.

podupiru razvoj malog i srednjeg poduzetništva.⁴³ No, financiranje malih i srednjih poduzeća od strane banaka se pogoršalo nakon krize 2008. godine te su se poduzetnici okrenuli alternativnim izvorima financiranja. Zbog utjecaja krize došlo je do povećanja neurednosti u otplati bankovnih kredita, tj. došlo je do pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja banaka. Osim spomenutih bankovnih kredita, u posljednjih nekoliko godina u hrvatskom gospodarstvu sve se više koriste alternativni oblici financiranja, poput *leasinga*, *factoringa*, *poslovnih anđela*, jamstvenih kredita, rizični kapital i sl.

Leasing je jedan od najpopularnijih financijskih metoda dostupan malim i srednjim gospodarstvima.⁴⁴ To je pravni posao u kojem davatelj *leasinga* na temelju kupoprodajnog ugovora s dobavljačem objekta *leasinga* stječe pravo vlasništva na objektu *leasinga* i primatelju *leasinga* na temelju ugovora o *leasingu* daje pravo korištenja *leasinga* na određeno razdoblje, dok za to plaća određenu naknadu. Predmetom *leasinga* mogu biti razne vrste vozila, poljoprivredna mehanizacija, poslovni prostori, informatička, medicinska, dentalna i ostale vrste oprema. Jedan od njegovih nedostataka je ograničenost primjene financijskih preuzimanja, nemogućnost upotrebe imovine te preuzimanja drugog poduzeća.⁴⁵

Sve se više malih i srednjih gospodarstava koristi uslugama *factoringa* kao modela financiranja jer nije administrativno kompleksan. *Factoring* je oblik kratkoročnog financiranja tvrtki koji se temelji na prodaji kratkotrajne imovine, specijaliziranoj financijskoj organizaciji koja se naziva *factoring* društvo.⁴⁶ *Factoring* transakcija omogućuje bolje upravljanje likvidnošću, pa je za očekivati da će sve više manjih i srednjih poduzeća koristiti ovaj alternativni način financiranja.

Fondovi *rizičnog kapitala* predstavlja oblik financiranja mladih, inovativnih tvrtki kroz vlasnički kapital od strane stručnih ulagača koji prikupljanju sredstva od imućnih pojedinaca ili institucionalnih ulagača. Rizični kapital u RH još uvijek ne igra značajnu ulogu kao u nekim razvijenim zemljama. Neki od razloga tome su što je tržište rizičnog kapitala zasad još nerazvijeno, poduzetnici nisu upoznati s cjelokupnim investicijskim procesom rizičnog

⁴³ Ploh, M. (2017.), Ograničenja u mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, *Financiranje i pravo*, 5 (1), str. 86.

⁴⁴ Knežević, D. i Has M., (2018.), Financiranje malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj i usporedba s Europskom unijom, *Obrazovanje za poduzetništvo – E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo*, 8 (1), str. 169.

⁴⁵ Ploh, M. (2017.), Ograničenja u mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, *Financiranje i pravo*, 5 (1), str. 87.

⁴⁶ Cirkveni, T. (2008.), Faktoring-prodaja tražbina radi financiranja poslovanja, *Račudnovodstvo, revizija i financije*, 8, str. 45.

kapitala, nisu investicijski spremni za privlačenje ovakvog oblika kapitala te nisu sigurni koje su prednosti, a koji nedostaci tog oblika kapitala.⁴⁷

Sljedeći su tzv. *poslovni anđeli*, za koje jedinstvena definicija još uvijek ne postoji, već se razlikuje od zemlje do zemlje. Bez obzira na to, svim *poslovnim anđelima* zajedničko je da su njihova ulaganja visokorizična te iz tog razloga uvjetuju visok povrat na ulaganje. Uvijek traže ulaganja koja će im moći biti višestruko vraćena unutar razdoblja od pet godina. Nemaju točno propisano područje djelovanja, međutim najviše ulažu u zdravstvo, biotehnologiju, energetiku i IT usluge. *Poslovni anđeli* povezuju vlastita ulaganja i zadovoljstvo sudjelujući u ostvarivanju rasta malih i srednjih poduzeća. *Poslovni anđeli*, kao alternativni izvor financiranja malih i srednjih poduzeća, sve su prisutniji u RH, ali još ne u mjeri kao što je to u zemljama s razvijenim financijskim sustavom. U RH ovaj izvor financiranja još uvijek nije dovoljno zastupljen te vlada neznanje, opće, ali i stručne (poslovne) javnosti kao izvoru financiranja.⁴⁸

Jedan od alternativnih i mogućih načina financiranja malih i srednjih poduzeća u RH je tzv. *skupno financiranje* (engl. *crowdfunding*). *Skupno financiranje* je inovativan i relativno novi koncept koji povezuje investitore i poduzetnike. To je metoda prikupljanja sredstava temeljena na sposobnosti da se privuče novac od pojedinaca s ciljem pretvaranja obećavajućih ideja u stvarne projekte, čije su odlike fleksibilnost, sudjelovanje društva te raznolikost oblika. *Skupno financiranje* dobiva sve više pažnje u RH.

U zemljama s razvijenim financijskim tržištem, jedan od alternativnih izvora financiranja malih i srednjih gospodarstava je i *sekuritizacija*, proces kreiranja zadužnica na temelju nekih oblika potraživanja u odnosu na ukupan iznos, dospijeća, dinamiku isplate, prinose i dr. karakteristikama na temelju kojih su izdane. Proces *sekuritizacije* se do sada u RH nije razvio iz ekonomskih, regulatornih i pravnih razloga. Donošenjem zakonske regulative te razvojem financijske infrastrukture za provođenje *sekuritizacije*, banke i *leasing* društva koja posluju u RH biti će u mogućnosti provoditi alternativne metode financiranja malih i srednjih gospodarstava.⁴⁹

⁴⁷ Šimić, M. (2015.), Atraktivnost Hrvatske u privlačenju ulagača rizičnog kapitala, *Ekonomska misao i praksa*, 1, str. 280.-281.

⁴⁸ Ploh, M. (2017.), Ograničenja u mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, *Financiranje i pravo*, 5 (1), str. 90.-91.

⁴⁹ Ibid., str. 96.

Jedan od izvora financiranja malih i srednjih poduzeća u RH su i fondovi Europske unije koji su prvenstveno zamišljeni kao financijske metode koji podupiru provedbu pojedine politike EU u državama članicama. Mogućnosti ovakvog financiranja u RH su velike, no bez obzira na to u RH još uvijek postoji trajni nedostatak financiranja. Omogućiti dostupnost novih, alternativnih načina financiranja malim i srednjim poduzećima jedan je od glavnih ciljeva Vlade RH. To se posebno odnosi na one poduzetnike koji se nalaze u fazi razvoja. Kao najbolji modeli financiranja ističu se mikro i mali zajmovi te pojedinačno ili portfeljno jamstvo, kojima se nastoji osigurati lakše i povoljnije financiranje poslovanja unutar malih i srednjih poduzeća. Sve navedeno bi u krajnjem slučaju trebalo omogućiti i dovesti do poticanja gospodarske aktivnosti te održavanju postojećih radnih mjesta, ali i stvaranju novih.

Spomenuti zajmovi omogućuju izravno kreditiranje malih i srednjih tvrtki uz povoljnije uvjete financiranja, poput smanjene kamatne stope i osiguranja. S druge strane, jamstveni sustav nastoji olakšati pristup financiranju tako da omogući pokriće dijela kredita ili ugovora o *leasingu*, čime se povećava efikasnost i profitabilnost tvrtki. Spomenutim modelima trebala bi se povećati dostupnost resursa financiranja malih i srednjih gospodarstava u RH, ali i smanjiti kamatna stopa te osiguranje.⁵⁰

U RH sektor malih i srednjih gospodarstava čini najdinamičniji dio gospodarstva budući da čini većinu svih registriranih poduzeća, zapošljava više od polovice zaposlenih te stvara više od polovice ukupne novostvorene vrijednosti. Razvojem institucija ujedno se stvaraju preduvjeti za razvoj gospodarstva u određenim područjima. Osim kroz spomenute načine financiranja, razvoju malog i srednjeg gospodarstva uvelike pridonose oblici potpornih institucija poput industrijski i poduzetničkih zona te poduzetničkih inkubatora.

⁵⁰ Ibid., str. 96.-100.

3. POSLOVNE, INDUSTRIJSKE I PODUZETNIČKE ZONE – POJAM, ZNAČENJE, LOKACIJA

Industrija je jedan od najznačajnijih faktora razvoja neke države, regije ili grada. Dijeli se na čistu i nečistu, laku i tešku, baznu i ne-baznu, osnovnu i servisnu te primarnu, sekundarnu, tercijarnu industriju. Industrijski sadržaji unutar grada mogu biti organizirani u zone sa većim brojem pogona ili kao samostalni objekti.⁵¹ Na razvoj industrije najviše utječe razvijenost područja. Područja unutar kojih postoji dobro razvijena infrastruktura, visok postotak radne snage te povoljnosti za ulagače, u velikoj su prednosti pred slabije razvijenim regijama. No, kada bi se industrija smjestila unutar siromašnijih područja, mogla bi utjecati na razvoj gospodarstva tog prostora. Industrija je glavni nositelj razvoja grada. Razvojem dolazi do diverzifikacije koja najčešće raste s veličinom grada. Industrija se u poslijeratnom razdoblju (1950-ih) razvijala unutar gradova, a danas je prisutna decentralizacija tj. njezin prostorni razmještaj u planskim zonama na rubovima gradova.

Posljednjih nekoliko desetljeća obilježeno je osnivanjem raznih oblika zona: industrijskih, slobodnih, poslovnih, poduzetničkih te ekonomskih zona. Zone predstavljaju neizostavan segment razvoja i napretka svake urbane regije te kao takve postaju pokretačka snaga gospodarstva.⁵²

Zona se definira kao prostor unutar kojeg je smješteno više sličnih korisnika prostora. Kao bitan faktor u stvaranju zona ističe se lokacija, čiji odabir ovisi o načinu i veličini proizvodnje, korištenim materijalima, sadašnjim i planiranim tehnologijama proizvodnje, radnoj snazi, tržištu na koje se cilja, usluzi i kapitalu potrebnom za proizvodnju i sl. Među najuspješnije zone spadaju one koje su smještene na utjecajnijim, međunarodnim prometnicama te pograničnim područjima jer oni omogućuju unosno poslovanje. Značajnu ulogu u osnivanju zona ima lokalna, regionalna i nacionalna vlast, zbog pružanja poticaja ulaganja, zapošljavanja, korištenja novih tehnologija, te modernizacije i razvitka poslovanja i poduzetničkog povezivanja. U zonama su koncentrirane razne djelatnosti, od proizvodnje, skladištenja, financijskih usluga, logistike, vanjskotrgovinskih poslova i dr., no još uvijek je

⁵¹ Grgurević, O. (1985.), Funkcionalno-morfološka struktura suburbanog prostora, *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornog i sociokulturnog razvoja*, 83 (86), str. 28.

⁵² Cini, V. i Varga, D. (2009.), Poslovne zone – bitni elementi gospodarskog razvoja Varaždinske županije, *Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business and Economic Issues*, 22 (1), str. 67.

najdominantnija industrijska proizvodnja.⁵³ U ovom radu istaknute su samo tri zone: poslovna, industrijska i poduzetnička, a na zadnju je stavljen poseban naglasak zbog povezanosti sa prostorom grada Samobora i Svete Nedelje.

3.1. Poslovne zone

Poslovne zone su lokaliteti koji dugoročno rješavaju potrebe poduzetnika za poslovnim prostorom, a istovremeno omogućuju zajedničko korištenje infrastrukture i pospješuju njihovo uzajamno povezivanje. Razvojem poslovnih zona utječe se na suvremeno gospodarstvo, kao i na pridobivanje inozemnih ulagača u određeno područje kako bi pridonijeli gospodarskom razvoju. Osnutkom i razvitkom poslovnih zona potiče se, ali i osnažuje konkurentno gospodarstvo. Poslovne zone bitan su model stimuliranja i razvoja poduzetničkog i općeg gospodarskog rasta pojedine regije.

Za njihovo formiranje i rad, općina, gradovi ili država moraju:

1. osigurati urbanističke, komunalne i dr. sadržaje te utvrditi prostorne uvjete za rad zona,
2. organizirati uključivanje javnih poduzeća za izradu i opremanje osnovnom infrastrukturom (asfaltni prilazi, elektrifikacija, telefonska, komunalna mreža itd.).⁵⁴

3.2. Industrijske zone

Formiranje industrijskih zona jedno je od najsnažnijih pomagala općina, gradova i regija da u određen prostor privuku industriju, čime dodatno razvijaju sustav zoniranja te planiranja daljnjeg razvoja zone s naglaskom na zaštitu okoliša. Industrijski prostori obično imaju zajedničku, jedinstvenu infrastrukturu koja uključuje željeznicu, ceste, el. vodove, telekomunikacije, vodovod, plinovod i dr.). Najčešći oblik industrijskih zona je onaj unaprijed planiran, projektiran i realiziran, kako uprave poduzeća ne bi trebale brinuti o urbanističkim planovima, te su upravo zato one najznačajniji oblik koncentracije industrijskih proizvodnih pogona unutar grada.⁵⁵

⁵³ Lončar, J. (2008.), Industrijske, slobodne i poslovne zone – pojam, značenje i faktori lokacije, *Geoadria*, 13 (2), str. 187.-206.

⁵⁴ Cini, V. i Varga, D. (2009.), Poslovne zone – bitni elementi gospodarskog razvoja Varaždinske županije, *Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business and Economic Issues*, 22 (1), str. 67.-68.

⁵⁵ Lončar, J. (2008.), Industrijske, slobodne i poslovne zone – pojam, značenje i faktori lokacije, *Geoadria*, 13 (2), str. 190.

3.3. Poduzetničke zone

Poduzetničke zone posjeduju lokalna obilježja. To znači da obuhvaćaju dio prostora neke općine ili grada, koji je opremljen infrastrukturom radi poticanja gospodarske djelatnosti, dok nadležna općina omogućuje odgovarajuće pogodnosti (npr. komunalne olakšice i sl.). Poduzetničke zone spadaju u projekte Vlade RH. Kroz taj projekt želi se ukazati na potrebu poticanja razvoja malog i srednjeg gospodarstva, prije svega osiguravanjem pogodnosti poduzetnicima prilikom gradnje poslovnog prostora na posve infrastrukturno opremljenom području. Razvojem poduzetničkih zona želi se utjecati na dva čimbenika, a to su poticanje ravnomjernog razvoja gospodarstva RH te povećanje zaposlene radne snage. Vlada Rh naročito potiče gospodarstvo kroz podupiranje domaće proizvodnje i povećanjem udjela zona do 20 po županiji. U razvoju poduzetničkih zona važno je sagledati prometnu povezanost radi mogućnosti njezina širenja u budućnosti, zatim ekološke čimbenike te proizvodne potrebe.⁵⁶

Osamdesetih godina 20. stoljeća započinje proces osnivanja poduzetničkih zona u RH. Svoj vrhunac razvoja zone doživljavaju između 2004. i 2013. godine. U tom razdoblju investirana su sredstva lokalne i regionalne samouprave u iznosu od preko tri milijarde kuna, od čega je putem bespovratnih potpora ministarstva nadležnog za poduzetničku infrastrukturu uloženo preko sedamsto milijuna kuna. Na to koliko će pojedina zona biti aktivna utječe njihova namjena, okružje u kojem je nastala te financijski poticaji. Unutar kratkog razdoblja poduzetničke zone uspjele su utjecati na stvaranje novih radnih mjesta, povećanje plaća, stvaranje novih poslovnih pothvata te privlačenja stranih ulagača. Nakon prvobitnog procesa, poduzetničke zone dovele su do rasta prihoda i porasta učinkovitosti činitelja. Investiranje u zone ima značajan efekt jer dugoročno dovodi do porasta ulaganja u poslovni sektor.⁵⁷

Poduzetničke zone definiraju se kao infrastrukturno opremljeni lokaliteti koji su određeni prostornim planovima, s ciljem obavljanja određenih tipova poduzetničkih, odnosno gospodarskih djelatnosti. Sve poduzetničke zone dijele osnovne, zajedničke značajke, poput opremljenog i uređenog prostora za opušteno poslovanje, zajedničkog korištenja postojeće infrastrukture te raspoloživih izvora poduzetničke zone.

⁵⁶ Ibid., str. 195.-196.

⁵⁷ Alibegović Jurlina, D. (2018.), Procjena učinaka poticanja razvoja poduzetničkih zona u Republici Hrvatskoj putem Ministarstva nadležnog za poduzetničku infrastrukturu na ekonomske rezultate u jedinicama lokalne samouprave, str. 5.-6.

Poduzetnička infrastruktura treba biti opremljena:

1. energetsom infrastrukturom (struja, javna rasvjeta, plin, priključci na javnu mrežu i/ili izgrađena trafostanica i drugi energetske priključci),
2. komunalnom infrastrukturom (opskrba vodom, vodovodne i oborinske instalacije, kanalizacija i odvodnja – fekalna, oborinska, tehnološka, priključci na javnu mrežu),
3. prometnom infrastrukturom (pristupne ceste, ceste unutar poduzetničke zone, poduzetničke potporne institucije, parkirališta, utovarne rampe i dr.),
4. komunikacijskom infrastrukturom (telefonska i internetska, radio, TV mreža i dr.).⁵⁸

Definicija poduzetničke zone temelji se na osnovi tri glavna kriterija: veličini ukupne površine poduzetničke zone, tipu aktivnosti unutar poduzetničke zone te intenzitetu aktivacije raspoložive površine poduzetničke zone. Ukupna površina poduzetničkih zona regulirana je *Prostornim planom* i *Odlukom o osnivanju* te ključuje sve zemljišne parcele namijenjene poduzetnicima i ukupnu površinu prometne i dr. infrastrukture unutar poduzetničke zone.

Prema veličini ukupne površine poduzetničke zone mogu biti:

1. mikro zone (do 10 hektara),
2. male zone (od 10 do 50 hektara),
3. srednje zone (od 50 do 100 hektara),
4. velike zone (veće od 100 hektara).

Prema tipu aktivnosti koje se obavljaju unutar zone poduzetničke zone mogu biti:

1. proizvodno-prerađivačke zone (dio raspoložive površine zone zauzimaju poduzetnici koji obavljaju proizvodno-prerađivačku poduzetničku aktivnost),
2. logističko-distributivne zone (distributivni centri, veletrgovina, skladištenje i transport, logističko servisni centri i dr.; dio raspoložive površine zone zauzimaju poduzetnici koji obavljaju logističko-distribucijske aktivnosti),
3. uslužno-mješovite zone (dio raspoložive površine zone zauzimaju poduzetnici koji obavljaju uslužne aktivnosti, servisne aktivnosti, aktivnosti poslovne podrške i druge poduzetničke aktivnosti).

⁵⁸ Narodne novine (2013.), *Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture*, Zagreb: Narodne novine d.d., 93 (1) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_07_93_2072.html (datum pristupanja: 20.7.2020.)

Prema intenzitetu aktivacije raspoložive površine zone poduzetničke zone kategoriziraju se kao:

1. neaktivne poduzetničke zone (stupanj aktivacije (popunjenost aktivnim poduzetnicima) raspoložive površine zone iznosi 0 posto (0 ha aktivirane površine poduzetničke zone),
2. zone u inicijalnoj aktivaciji (stupanj aktivacije zone iznosi manje od 33 posto raspoložive površine zone, izraženo u hektarima površine poduzetničke zone),
3. srednje aktivne zone (stupanj aktivacije zone iznosi od 33 posto do 66 posto raspoložive površine zone, izraženo u hektarima površine poduzetničke zone),
4. potpuno aktivne zone (stupanj aktivacije zone iznosi više od 66 posto raspoložive površine zone, izraženo u hektarima površine poduzetničke zone).⁵⁹

Poduzetničke zone iznimno su bitne za razvoj poduzetništva i lokalnog gospodarstva u RH. Općine, gradovi ili regije koje na svojem području imaju poduzetničku zonu ili više njih, razvojnno su uspješnije od onih koje ih nemaju. Razlike se posebno ističu kada je riječ o proračunskoj učinkovitosti te uspješnosti poduzetničkog sektora, ali i razini gospodarsko-socijalne razvijenosti.⁶⁰ Poduzetničke zone omogućuju uspostavljanje unutar-sektorskih i među-sektorskih veza između poslovnih subjekata. Blizina poslovnih subjekata iz istog sektora omogućuje dijeljenje fizičke i tehnološke infrastrukture, transfer znanja, mobilnost radnika i udruživanje resursa čime se unaprjeđuje tehnološka i cjenovna konkurentnost poslovnih subjekata. U sklopu zona stvaraju se preduvjeti za uspostavljanje veza između vertikalno srodnih poslovnih subjekata tj. uštede i sinergijski učinci u proizvodnom i distributivnom lancu.

Proces uspostavljanja poduzetničkih zona u RH vođen je prethodno spomenutim motivima. U posljednja dva desetljeća doneseni su strateški dokumenti, od kojih se posebno ističu *Program razvoja poduzetničkih zona 2004. – 2007.*, *Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008. – 2012.* te *Zakon o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture*, koji kao temeljni cilj navode ostvarivanje ravnomjernog gospodarskog razvoja na cjelokupnom teritoriju RH. U svrhu ostvarivanja ovog cilja definirano je i niz pod-ciljeva koji definiraju dužnosti pojedinih dionika u procesu osnivanja poduzetničkih zona, njihovu namjenu te izlazne parametre za procjenu njihove uspješnosti. Naglasak je stavljen na proizvodnu svrhu mogućih

⁵⁹ Alibegović Jurlina, D. (2018.), Procjena učinaka poticanja razvoja poduzetničkih zona u Republici Hrvatskoj putem Ministarstva nadležnog za poduzetničku infrastrukturu na ekonomske rezultate u jedinicama lokalne samouprave, str. 7.-8.

⁶⁰ Ibid., str. 31.

poduzetničkih zona kao osnove razvoja malog i srednjeg gospodarstva blizu svih većih naselja u RH. Očekivani učinci osnivanja poduzetničkih zona utvrđeni su kroz povećanje broja proizvodnih gospodarstava, prvenstveno mikro i malih tvrtki, te povećanje zaposlenosti.⁶¹

Postojanje više poduzetničkih zona na određenom zemljopisnom području predstavlja dodatni poticaj umrežavanja poslovnih subjekata te dodatno pospješuje nastajanje aglomeracijskih učinaka. Za nastajanje aglomeracijskih učinaka presudna je veličina poduzetničke zone. Što je veća površina poduzetničke zone to je veći broj poduzeća u njoj, što je čini aktivnijom, ali i atraktivnijom zonom. Na aktivnost zone utječe i zemljopisni položaj jedinice lokalne samouprave tj. udaljenost od regionalnog administrativnog središta. Blizina regionalnog administrativnog središta povećava dostupnost potpore poduzetničke infrastrukture, ali i olakšava pristup administrativnim službama u procese potpore poduzetnicima prilikom uklanjanja administrativnih barijera. Konačno, uspješnost procesa osnivanja poduzetničkih zona zahtijeva i ulaganje financijskih sredstava nužnih za izgradnju infrastrukture, rješavanje komunalnih pitanja, privlačenje investitora i sl. U procesu osnivanja zona bitnu ulogu imaju mehanizmi poput bespovratnih potpora središnje vlasti jedinicama lokalne samouprave budući se na ovaj način oslobađaju vlastiti resursi jedinica lokalne samouprave potrebni za daljnju izgradnju poduzetničke infrastrukture. Konačno, za aktivnost poduzetničkih zona nužno je privlačenje broja poduzetnika koji može dovesti do generiranja aglomeracijskih učinaka te dostupnosti potražnje.

Poslovni subjekti, koji posluju unutar pojedinih zona, glavni su nositelji potencijalnih učinaka poduzetničkih zona na gospodarsku aktivnosti lokalnih regija i gospodarstva u cjelini. Lokacija unutar poduzetničkih zona pruža poduzećima niz pogodnosti koje im mogu dati na prednosti u odnosu na konkurenciju. Među pozitivnim segmentima ističu se djelomično ili kompletno oslobođenje od plaćanja komunalnih doprinosa, komunalnih naknada za priključenje i sl. Osim navedenog, lokalna samouprava nastoji stvarati partnerske odnose s postojećim, ali i potencijalnim investitorima, te nudi usluge posredovanja kod institucija na različitim razinama, javnih i dr. trgovačkih društava glede rješavanja administrativnih problema. Samo lociranje u poduzetničkim zonama i suradnja sa lokalnom samoupravom jamstvo je ozbiljnosti poslovnog subjekta te tako olakšava pribavljanje dodatnih sredstava na

⁶¹ Ibid., str. 32.

financijskom tržištu. Osim financijskih i administrativnih poticaja, lokacija u poduzetničkim zonama olakšava poslovanje i umrežavanje između poslovnih subjekata. Umrežavanje pak olakšava transfer znanja, vještina i tehnologije, potiče inovativnost te omogućuje prevladavanje inicijalnih nepovratnih troškova izlaska na domaće i međunarodno tržište. Povezivanjem poslovnih subjekata u srodnim djelatnostima, poduzećima se pruža mogućnost integracije u nacionalnom i globalnom lancu. Najveći učinak koji zone ostvaruju na poslovanje poduzeća ogleda se u njihovoj izvoznoj aktivnosti.

Sve navedeno sugerira kako poslovanje unutar poduzetničkih zona pruža poslovnim subjektima niz prilika za unaprjeđenje troškovne konkurentnosti, tehnološko usavršavanje, poboljšanje kvalitete proizvoda i usluga te prevladavanje financijskih i nefinancijskih troškova proboja na domaće i međunarodno tržište.⁶² Osnivanje poduzetničkih zona često dovodi do osnutka poduzetničkih centara i inkubatora. Postojanjem svih triju oblika, dolazi do još značajnijeg gospodarskog razvoja lokalnog, te nacionalnog gospodarstva.

3.4. Poduzetnički centri

Poduzetnički centri su institucije koje populariziraju poduzetništvo, daju podatke o mogućnostima ulaska u poduzetnički posao, poticajnim mjerama koje se mogu koristiti unutar poslovanja, savjetuju oko vođenja posla, pomažu u pripremi poslovnih planova, organizaciji konferencija te općeg obrazovanja poduzetnika. Najbitnije djelatnosti svakog poduzetničkog centra su: informiranje, savjetovanje, izrada, analiza i odabir poduzetničkih projekata, pronalazak i pokretanje financijskih resursa, pronalazak domaći i inozemnih poslovnih partnera, održavanje seminara, organiziranje stručnog usavršavanja i osposobljavanja poduzetnika. Poduzetnički centri razvijaju se sve više i više u svim hrvatskim općinama, gradovima i županijama, no kako bi njihov rad bio omogućen neophodno je osigurati profesionalno osoblje i tehnološku opremu.

3.5. Poduzetnički inkubatori

Termin poduzetničkog inkubatora označava zajednicu malih poduzetnika, unutar određene lokacije, koji tek započinju poslovanje. Ovaj tip inkubatora je posebna vrsta potpore kojom se

⁶² Ibid., str. 39.-49.

olakšava djelatnost poduzetnika početnika u prvim godinama poslovanja na način da im se osigura prikladan poslovni prostor po povoljnim uvjetima, zatim korištenje zajedničkog administrativnog sustava te profesionalne pomoći. Također, omogućuje im se tehnička i financijska pomoć potrebna za opstanak i razvoj djelatnosti do trenutka kada se osposobe za individualno poslovanje. Djelatnosti koje poduzetnički inkubator obuhvaća su organiziranje poslovanja poduzetnika, pružanje poslovnih usluga, savjetovanja te poslovnog rješenja. Isto kao i kod poduzetničkih zona i centara, razvoj poduzetničkih inkubatora temelji se na resursima lokalne samouprave, profesionalaca i ostalih institucija. Poduzetnički inkubatori mogu se osnovati samo u onim područjima gdje se procijeni postojanje potrebnih preuvjeta. Neki od preuvjeta su postojanje određenog broja poduzetnika adekvatnih za smještaj u inkubator, njihova prvotna zainteresiranost, interakcija lokalne samouprave s velikim gospodarskim sustavima, te zainteresiranost financijskih institucija za nadgledanje programa. Svrha inkubatora je da, nakon što poduzetnici razviju prvotnu djelatnost, pruži mogućnost nastavka proizvodnje unutar zone za malo i srednje gospodarstvo. Time se stvaraju uvjeti za djelotvorno uključivanje novih tvrtki u poslovne veze s već postojećim gospodarskim subjektima.⁶³

3.6. Prostorni utjecaji investiranja u poduzetničku infrastrukturu

Izgradnja poduzetničke infrastrukture označava dugotrajan proces, u kojem početna investiranja predstavljaju samo prvi korak te je za uspješnost cijeloga procesa potrebna podrška u privlačenju budućih poduzetnika te razvoju zone u razdoblju nakon formiranja. Učinci poduzetničkih zona nisu ograničeni samo na domicilne općine i gradove, nego se očituju i u stvaranju prostornih, gospodarskih obrazaca. Osim što komuniciraju s poslovnim subjektima unutar lokalne zajednice, tvrtke unutar zona ostvaruju komunikaciju i s onima u okolnim općinama i gradovima. Tako dolazi do pozitivnih i negativnih učinaka na gospodarski djelatnost geografskih prostora.

Drugi tip utjecaja poduzetničkih zona jest fleksibilnost njihove radne snage tj. zaposlenika. Time dolazi i do prenošenja znanja, vještina i tehnologije, što omogućuje učinkovitije poslovanje i alokaciju izvora među poslovnim subjektima u okolnim općinama i gradovima. Učinci nastaju i kroz interakciju poslovnih subjekata s dobavljačima, distributerima i

⁶³ Kolaković, M. (2006.), *Poduzetništvo i ekonomija znanja*, Zagreb: Sinergija-nakladništvo d.o.o., str. 104.-106.

kupcima. U stručnoj literaturi opisani učinci poznati su kao učinci prelijevanja (engl. *spillover effects*). Oni utječu na prostorno oblikovanje gospodarske aktivnosti.⁶⁴ Uz sve navedeno, valja istaknuti i važnost izvoza kao pokretača učinaka svih zona. Na taj način poduzetničke zone tvrtaka omogućuju uključivanje u globalni lanac dodatnih vrijednosti. Ključan faktor uspjeha poduzetničkih zona, centara i inkubatora je u izgradnji zdrave konkurentnosti tvrtki koje posluju unutar njih. Iz tog razloga, buduće bi aktivnosti zona trebale privući više pažnje inozemnih ulagača kao i stvaranje uvjeta za formiranje novih tvrtki, što se ističe kao jedan od ciljeva postojećeg procesa izgradnje poduzetničke infrastrukture unutar zona, zajedno sa popratnim poduzetničkim centrima i inkubatorima.

U prethodno nekoliko napisanih stranica istaknuo se značaj poduzetništva sa naglaskom na malom i srednjem gospodarstvu kao nositelju nacionalnog razvoja te su detaljnije obrađeni pojmovi zona sa naglaskom na poduzetničke zone, centre i inkubatore, koji se usko vežu uz tematiku ovog rada usmjerenu na samoborski kraj. Prije samog osvrta na poduzetničke zone u gradu Samoboru i Svetoj Nedelji, ukratko će se predstaviti povijesni pregled razvoja gospodarstva općenito te na spomenutom području. Na taj način bit će lakše razumjeti utjecaje zona na razvoj malog i srednjeg gospodarstva samoborskog kraja.

⁶⁴Alibegović Jurlina, D. (2018.), Procjena učinaka poticanja razvoja poduzetničkih zona u Republici Hrvatskoj putem Ministarstva nadležnog za poduzetničku infrastrukturu na ekonomske rezultate u jedinicama lokalne samouprave, str. 50.

4. PODUZETNIČKE ZONE SAMOBORA I SVETE NEDELJE

Zagrebačka županija jedna je od najrazvijenijih županija u RH. Dominira svojim prostorom i naseljenošću naspram drugih hrvatskih županija. U zadnjih nekoliko godina, županija kontinuirano bilježi rast gospodarstva te je sve privlačnija domaćim i stranim investitorima. Bez obzira na to, u županiji postoje stanovite varijacije u razvijenosti općina i gradova. Gradovi županije većinom su iznad hrvatskog prosjeka, a na vodećem mjestu, osim Zaprešića, nalaze se Samobor i Sveta Nedelja s vrijednostima indeksa razvijenosti 20% ili više. U samoborskom kraju najveći postotak u gospodarstvu čine prerađivačka i metaloprerađivačka industrija te je još uvijek prisutan znatan broj obrtnika, bez obzira na zastoje u razvitku koji se dogodio u zadnjih nekoliko godina.

Slika 3. Karta Zagrebačke županije



Izvor: <https://sites.google.com/site/hrvatskiogradovimm/home/zagrebacka> (datum pristupanja: 5.8.2020.)

Na planiranje zona velik utjecaj imao je spomenut geostrateški položaj Zagrebačke županije te blizina glavnog grada Zagreba. S druge strane, niz pogodnosti koje investitorima pružaju gradovi: jeftinije zemljište, niži komunalni doprinos, oslobođenje od plaćanja komunalne naknade, mogućnost proširenja u budućnosti. Nakraju, odlična prometna povezanost i

komunalna opremljenost poslovnih zona te kvalitetna radna snaga. Sve su te prednosti pojedini poduzetnici prepoznali te na njima bazirali svoje poslovanje.⁶⁵

Grad Samobor i grad Sveta Nedelja smješteni su u Zagrebačkoj županiji koja od 1997. godine postoji kao samostalno upravno i teritorijalno tijelo. Obuhvaća zapadni dio kontinentalne Hrvatske, a rijeka Sutla čini granicu s Republikom Slovenijom. Danas je priznat kao jedan od najperspektivnijih prostora u ovom dijelu Europe. Jedan od razloga je i zbog prolaska nacionalnog i međunarodnog cestovnog i željezničkog prometa kroz nju. Unutar spomenute županije trenutno postoji 57 poduzetničkih zona, koje su jasno prostorno definirane. Unutar poduzetničkih zona smjestilo se više od 300 poduzetnika i 7000 radnika.⁶⁶

4.1. Geografsko-prometni položaj Samobora i Svete Nedelje

U sagledavanju utjecaja razvoja zona na razvoj malog i srednjeg gospodarstva, kao jedan od bitnijih čimbenika ističe se prometni položaj samoborskog kraja, koji je imao značajnu ulogu u razvoju gradova kroz vrijeme. Geografski-prometno, Zagrebačka županija čini dio bitnog čvora europskih i regionalnih prometnih pravaca, tj. predstavlja važan spoj središnje i zapadne Europe te Jugoistočne Europe. Kroz taj prostor proteže se žarište najvažnijih prometnica u zemlji i prema drugim susjednim zemljama. Tu se međusobno križaju glavne prometnice prema glavnim gradovima pograničnih zemalja te ostalim, većim hrvatskih središtima. Pored povoljnog prometnog položaja, županija koristi i poprilično dobru prometnu povezanost Zagreba s drugim županijskim središtima Središnje Hrvatske.

Grad Samobor i Sveta Nedelja unutar županije imaju izrazito povoljan geografsko-prometni položaj. Njega determiniraju tri najvažnije značajke. Prvo, smještaj na zapadnim vratima glavnog grada Zagreba, kao velikog urbanog središta, drugo dobra prometna povezanost u širem i lokalnom značenju te smještaj na kontaktu prostrane nizine rijeke Save i obroncima Samoborskog gorja.⁶⁷ Spomenuti gradovi smješteni su na kontaktu triju europskih regija, alpsko srednjoeuropske, panonske te dinarsko goranske.⁶⁸

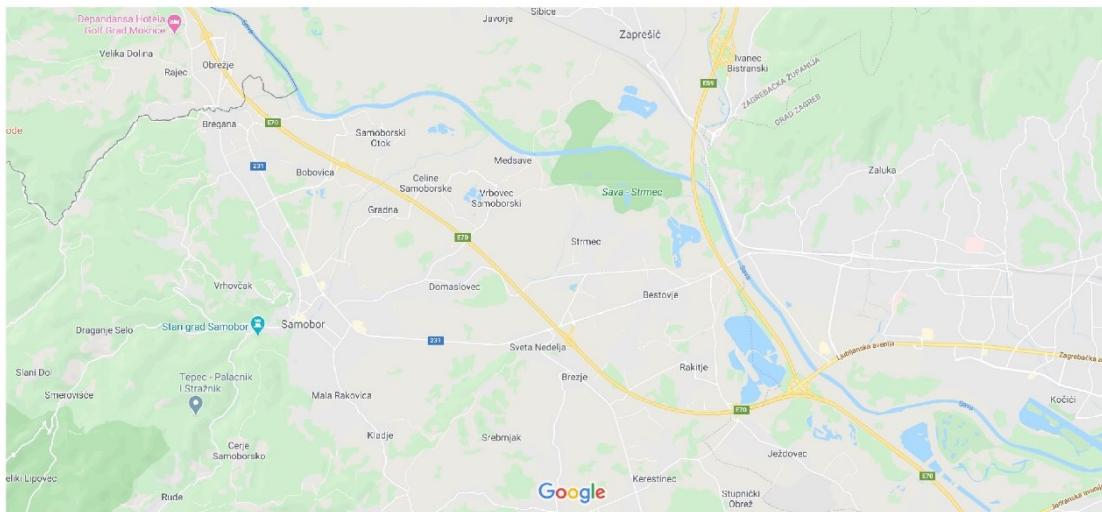
⁶⁵ Lončar, J. (2008.), Industrijske, slobodne i poslovne zone – pojam, značenje i faktori lokacije, *Geoadria*, 13 (2), str. 206.

⁶⁶ Analiza poduzetničkih zona na području Zagrebačke županije http://zacorda.hr/wp-content/uploads/2017/06/Poduzetnicke_zone_detaljan_pregled.pdf, str. 4. (datum pristupanja: 28.7.2020.)

⁶⁷ Feletar, D. (2012.), *Grad Sveta Nedelja: na zapadnim vratima Zagreba*, str. 33.

⁶⁸ Feletar, D. (2011.), *Samobor: zemljopisno-povijesna monografija*, str. 19.

Slika 4. Prometni pravci na području Samobora i Svete Nedelje



Izvor: <https://www.google.com/maps/@45.8133692,15.7819215,13z?hl=hr> (datum pristupanja: 5.8.2020.)

Grad Samobor stoljećima je imao ulogu prometnih vrata RH sa zapada. U odnosu na glavne europske prometne koridore, položaj grada bio je iznimno povoljan tijekom povijesti, a još više u sadašnjosti. Geografsko-prometni položaj gradova u blizini Zagreba, bio je ključan za njihov gospodarski i demografski razvoj. Zato je razina prometne povezanosti stalno jačala i bila sve raznovrsnija. Posebice je to vidljivo u doba industrijalizacije i suburbanizacije 1960-ih, kada oko Zagreba nastaje nekoliko većih satelitskih gradova, a koji su se razvili iz nekadašnjih manjih trgovišta, kakav je bio i grad Samobor. Od tada se grad neprestano širio uz nizinu južno od Save te na zapad, prema Stupniku i Svetoj Nedelji. Početkom 20. stoljeća ovaj kraj dobiva željeznicu, poznati *Samoborčak*, koja je prelazila preko drvenog podsusedskog mosta te vodila sve do Bregane. Tom se prugom prometovalo sve do 1979. godine, kada je zamjenjuje sve brojniji cestovni promet. Usporedno s urbanizacijom, ovo područje dobiva i odgovarajuću prometnu mrežu, prije svega prometnice lokalnog i županijskog značenja, kao i već spomenuti europski koridor. Treba spomenuti kako makadamske ceste na ovom području postoje od 18. stoljeća, a najpoznatija, koja postoji i danas, povezivala je Zagreb preko Podsuseda sa Svetom Nedeljom i Samoborom.⁶⁹

Za Samobor, a kasnije i za Svetu Nedelju, uvijek je bio dominantan longitudinalni prometni smjer. Početkom 21. stoljeća autocesta između Zagreba i Ljubljane je modernizirana, a to je

⁶⁹ Feletar, D. (2012.), *Grad Sveta Nedelja: na zapadnim vratima Zagreba*, str. 33.-34.

imalo velikog utjecaja i za samoborski i svetonedeljski kraj.⁷⁰ Dugogodišnja ulaganja u prometnu infrastrukturu svakako su imala velik utjecaj na gospodarski razvoj ovog kraja. Na prijelazu iz 20. u 21. stoljeće, spomenuti gradovi dobivaju još bogatiji cestovni promet, gradnjom brojnih čvorišta te silazaka s autoceste. Rijedak je primjer u Hrvatskoj da je na tako malom području koncentrirano toliko kilometara suvremenih autocesta. Osim istaknutog značaja županijski i državnih cesta, ne treba zaboraviti i dva kraka starih cesta. To su Samobor-Sveta Nedelja-Bestovje-Podsused te Sveta Nedelja-Brezje-Kerestinec-Rakov Potok (koja vodi do stare karlovačke ceste). Upravo se uz te smjerove razvila najživlja gospodarska djelatnost ovog kraja.⁷¹

Sagledani geografsko-prometni položaj grada Samobora i Svete Nedelje svakako je imao velik utjecaj na njihov gospodarski razvoj, čemu svjedoče i brojne poslovne zone koje su se, od osamostaljenja RH, polako počele stvarati uz glavne prometne koridore i tako omogućile svoj daljnji gospodarski rast i značaj.

4.2. Razvoj poduzetničke zone grada Samobora

Kako je već prije zaključeno, obrtništvo je u povijesti Samobora bio osnovna gospodarska djelatnost te je sve do danas, a zahvaljujući tradiciji, grad Samobor bio i ostao pojmom gospodarstva i centrom obrtništva na širem području koje ga omeđuje. Više je čimbenika utjecalo na razvoj malog i srednjeg gospodarstva, a ponajviše se ističe duga tradicija obrta, manufaktura i trgovine. Uslijed procesa privatizacije i prestrukturiranja, spomenuti oblici gospodarstva uvidjeli su svoju šansu za razvoj.⁷² Grad Samobor se kroz desetljeća razvio u moderan, industrijski, prerađivački i obrtnički centar regije. U tijeku razvoja, samoborsko gospodarstvo uspjelo je zadržati vitalnost te se prilagođavalo novim tržišnim uvjetima poslovanja koje se povezuju sa suvremenim tehnološkim i organizacijskim oblicima opstanka na tržištu.

Upravni odjel za gospodarstvo, razvoj i projekte EU unutar Gradske uprave te Poduzetnički centar Samobor novim, ali i starim poduzetnicima pružaju kvalitetne stručne savjete glede poslovanja, pomažu kod izrade planova i proizvodnje te investicija, organiziraju stručna

⁷⁰ Feletar, D. (2011.), *Samobor: zemljopisno-povijesna monografija*, str. 20.

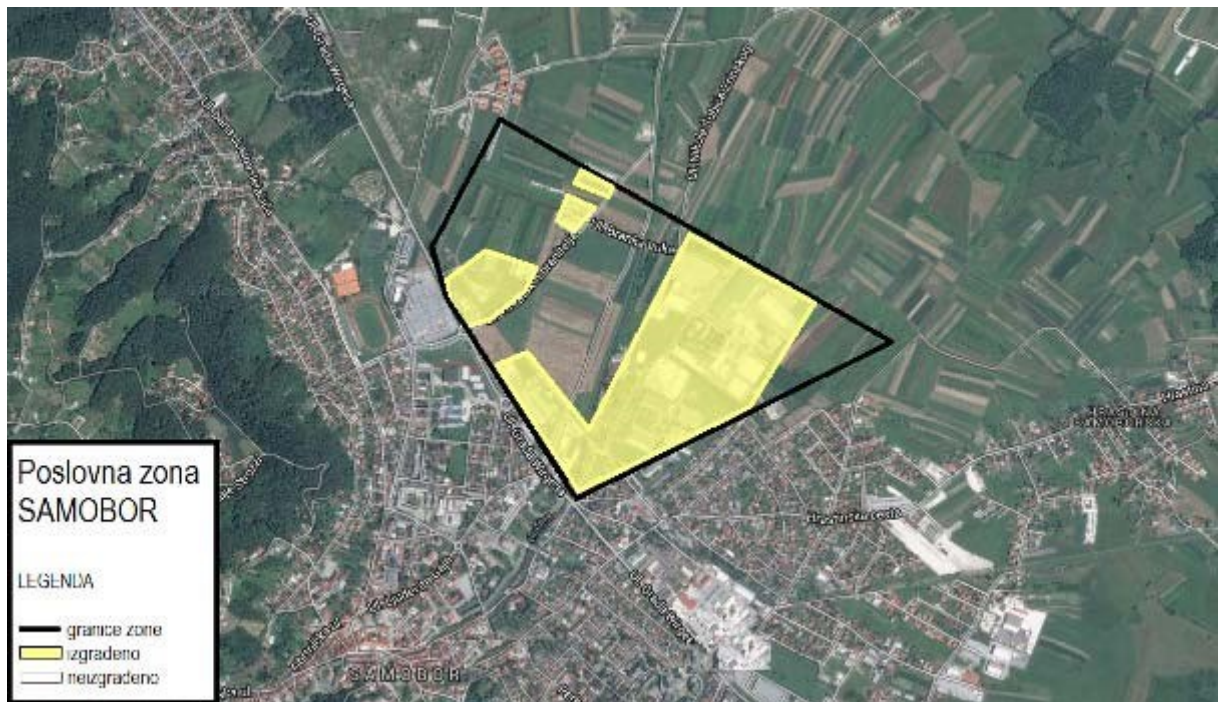
⁷¹ Feletar, D. (2012.), *Grad Sveta Nedelja: na zapadnim vratima Zagreba*, str. 35.

⁷² Feletar, D. (2011.), *Samobor: zemljopisno-povijesna monografija*, str. 732.

savjetovanja i gospodarske manifestacije te stimuliraju ulagače koji žele proizvoditi i poslovati u samoborskim poslovnim zonama. Spomenute organizacije provode aktivnosti na jačanju i poticanju gospodarskog razvoja i poduzetničkih aktivnosti na području Samobora. Zadnjih nekoliko godina, proračunskim sredstvima i drugim načinima grad podupire poduzetništvo, svjestan da upravo na taj način ostvaruje značajne financijske prihode. Potpora gospodarstvu vrši se kroz nekoliko razina: potporom *Poduzetničkog centra Samobor*, subvencijom *Udruženja obrtnika Samobor* za nastupe na sajmovima i stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu, kapitalnim ulaganjima, davanjem potpore razvoju obrtništva, stvaranjem poslovne zone Samobor, kao i raznim projektima za poduzetnike za stimuliranje razvoja malog gospodarstva unutar Zagrebačke županije.

Poslovna zona Samobor, prostorne površine 40 ha, smještena je 2,5 km od grada Samobora, neposredno uz sadašnju županijsku prometnicu te se poklapa s europskim koridorom. Priključni čvor na državnu autocestu (A3) smjer Ljubljana-Zagreb-Beograd nalazi se na udaljenosti od 3 km. Udaljenost od državne granice sa Republikom Sloveniji je oko 8 km, a udaljenost zone od Zagreba je oko 20 km. Spada u skupinu malih poslovnih zona sa naglaskom na proizvodno-prerađivačku aktivnost te je srednje aktivna zona.

Slika 5. Poslovna zona Samobor



Izvor: Analiza poduzetničkih zona na području Zagrebačke županije, http://zacorda.hr/wp-content/uploads/2017/06/Poduzetnicke_zone_detaljan_pregled.pdf, str. 90. (datum pristupanja: 5.8.2020.)

Poslovna zona Samobor namijenjena je malim i srednjim gospodarstvenicima, a predviđena je za proizvodnju i druge vrste poslovanja, uz uvjet da navedeni objekti i djelatnosti ne ugrožavaju okoliš. Cjelokupna infrastruktura poslovne zone uređena je na taj način da je spojena sa glavnim gradskim uličnim pravcima. Poslovnom zonom upravlja grad Samobor sa svojim *Upravim odjelima za gospodarstvo te prostorno uređenje*. Spomenuta poslovna zona neprestano se širi, pa grad na godišnjoj razini sudjeluje u otkupu zemljišta (javnog i privatnog) s ciljem povezivanja čestica, a u svrhu izgradnje poslovno-proizvodnih prostora. Domaće i strane investitore grad nastoji privući raznim subvencijama i olakšicama, poput oslobođenja od komunalnog doprinosa te komunalne naknade. Neke od tvrtki koje uspješno posluju unutar samoborske poslovne zone su: *Samoborka, Imes, Hvar, Tehnoplust, Lim Samobor, Komfor klima grupa, Intereuropa, Texo promet, Rotodinamic, Krometal, Chromos MB, Jub* i dr.⁷³

⁷³ Poslovna zona Samobor, <http://pcsamobor.hr/razvoj-samobora/poslovna-zona/> (datum pristupanja: 18.7.2020.)

Slika 6. Tvornice unutar poduzetničke zone Samobor



Izvor: <http://www.invest-croatia-zg-county.com/poduzetnicke-zone/grad-samobor/> (datum pristupanja: 5.8.2020.)

Osim već stvorene Poduzetničke zone Samobor, a s ciljem poboljšanja okruženja za osnivanje budućih poduzeća te unaprjeđenja konkurentnost postojećih, grad Samobor je u zadnjih nekoliko godina provodio projekt prenamjene bivše vojarne Taborec u funkcionalnu poduzetničku instituciju koja je zapravo oblik poduzetničkog inkubatora. Usluge inkubatora usmjerene su prema poboljšanju opsega poduzetnika i osnaživanju njihovih kompetencija te koliko su konkurentni i uspješni na tržištu. Osmišljavanje i realizacije projekta *Mali Tehnologis Samobor* (MTS), uključivala je potpunu rekonstrukciju objekata za tu namjenu, zajedno sa izgradnjom infrastrukture. Cilj rekonstrukcije bila je namjena prostora za poduzetnike početnike te pružanje potrebitih usluga kroz najam prostora, edukacije za postizanje poduzetničkih kompetencija te podizanje konkurentnosti i uspješnosti poslovanja uz korištenje modernih tehnologija. Kao jedan od bitnih ciljeva ističe se i privlačenje mogućih poduzetnika iz regije, a kao faktore privlačnosti ističu se atraktivni poslovni prostori, manji troškovi poslovanja, dobri radni uvjeti te niz potpornih usluga. Kako je opremljena tehnološki naprednim 3D printerima i skenerima industrijske namjene, predstavlja najmoderniju poduzetničku instituciju sličnih karakteristika na području Zagrebačke županije, pa i šire.

Gradnjom ovog centra nastoje se stvoriti temelji za razvoj poduzetništva usmjerenog na prerađivačku industriju baziranu na znanju, tehnologiji i inovativnosti u gradu Samoboru i Zagrebačkoj županiji. Takav razvoj treba voditi održivom razvoju te povećanju zaposlenosti na području županije, a posebno u samoborskoj regiji.

Slika 7. Poduzetnički inkubator - *Mali Tehnopolis Samobor*



Izvor: <http://www.radiosamobor.hr/2020/06/18/novi-javni-poziv-poduzeticima-za-prijem-u-poslovni-inkubator-mts-a/> (datum pristupanja: 5.8.2020.)

4.2.1. Analiza poduzetničke zone grada Samobora

Samobor kao tradicionalno obrtnički grad posljednjih godina doživljava nešto veća ulaganja u razvoj malog i srednjeg gospodarstva. Tome je uvelike pridonio geografsko-prometni položaj koji je u prethodnom dijelu rada i obrađen. Lokalna vlast potiče razvoj gospodarstva na razne načine. Posljednji u nizu je otvaranje poduzetničkog inkubatora na području bivše vojarne Taborec. Unazad petnaest godina na gospodarstvo grada Samobora je utjecalo mnogo promjena u odnosu na koji se grad Samobor pozicionirao s obzirom na grad Zagreb i Zagrebačku županiju Također odvajanje od Svete Nedelje koja je 2006. godine dobila status samostalnog grada je dovelo do toga da je Samobor izgubio vrlo bitnu gospodarsku zonu koja je ostala u sastavu Svete Nedelje.

Tablica 1. Gospodarski subjekti u Gradu Samoboru 2001. i 2011. godine

GOSPODARSKI SUBJEKTI	2001. godina	2011. godina
Trgovačka društva	567	911
Obrti	1.688	1.030
Obiteljska i poljoprivredna gospodarstva	712	810

Izvor: Strateški program razvoja Grada Samobora 2013.-2020.,

<https://www.samobor.hr/dokumenti?catId=112> (datum pristupanja: 3.8.2020.)

Sve intervencije u odnosu na olakšanje gospodarskih aktivnosti od strane lokalne vlasti su naišle na odobravanja u krugu gospodarstvenika rada Samobora. Od nekih valja napomenuti da su smanjeni porezi za novoosnovana trgovačka društva i obrte, oslobođeno je plaćanje spomeničke rente, uvedena je mogućnost obročne otplate komunalnih doprinosa, smanjenje porezan na tvrtku za 50% te je uveden i Program bespovratnih zapošljavanja u privatnom sektoru.

Razvoj obrtništva u gradu Samoboru je oduvijek bio strateški bitan za ovo područje. Sve poticajne mjere koje su se koristile na ovom području nisu bile značajno drugačije nego u drugim dijelovima RH te unatoč ratnim godinama broj obrtnika se nije smanjivao, ali je globalna recesija koja je nastupila 2008. godina doprinijela padu broja obrtnika koji je do danas u značajnom padu. Treba napomenuti da će i gospodarska kriza koja je uzrokovana globalnom pandemijom 2020. godine isto tako smanjiti broj obrtnika koji se sve teže mogu nositi sa novim uvjetima na tržištu rada. U nastavku je tablica gdje je prikazan broj obrta u razdoblju 20 godina.

Tablica 2. Broj obrta u Samoboru u razdoblju od 1997. – 2017. godine

GODINA	1997	2000	2001	2011	2017
UKUPNO	1.325	1.596	1.688	1.030	756

Izvor: Strateški program razvoja Grada Samobora 2013. - 2020.,

<https://www.samobor.hr/dokumenti?catId=112> (datum pristupanja: 3.8.2020.)

Prema podacima Ureda državne uprave u Zagrebačkoj županiji broj obrtnika je do početka 2000-ih bio u značajnom porastu da bi sa početkom 2010-ih taj broj počeo značajno padati te dolazimo do podatka da je u razdoblju od 20 godina taj pad gotovo 50 posto. Prema tim podacima, najveći pad na tržištu imali su obrtnici, dok su ostali uspjeli opstati unatoč nepovoljnim prilikama u gospodarstvenom okruženju. Među ine spadaju i ona obrtništva koja svoje postojanje zahvaljuju obiteljskoj tradicije te prepoznatljivošću brenda sa naglaskom na očuvanju samoborske kulturne baštine. Mnogi obrtnici koji su nastavili sa svojom tradicijom mogu isto zahvaliti i dobrom geografsko-prometnom položaju jer i blizina granice sa Slovenijom koja je izlaz na tržište zapadne Europe pridonosi izvoznim mogućnostima. Kao što je to primjetno i na drugim područjima u Samoboru je porast obrta intelektualnih usluga. Tome svemu uvelike su doprinijele porezne olakšice za poduzetnike kojima grad Samobor želi očuvati razvoj obrta, cehova i trgovine. Glavne prepreke daljnjem razvitku obrtništva u Samoboru bi mogli biti nefleksibilna državna porezna i fiskalna politika, smanjeno tržište za neke proizvodne djelatnosti, vrlo težak ulazak domaćih proizvoda u asortiman inozemnih trgovački lanaca te nemogućnost održavanja većih turističko-gospodarskih i drugih manifestacija koje bi u Samobor privukle više posjetioca.

Tablica 3. Struktura samoborskog obrtništva krajem 2011. godine

DJELATNOST	BROJ OBRTNIKA
GRAĐEVINARSTVO	94
UGOSTITELJSTVO	126
USLUŽNO OBRTNIŠTVO	152
PROIZVODNO OBRTNIŠTVO	315
TRGOVINA	112
PRIJEVOZ	45
INTELEKTUALNE USLUGE	98
TRADICIONALNI U UMJETNIČKI OBRTI	24
UKUPNO	966

Izvor: Strateški program razvoja Grada Samobora 2013. - 2020.,

<https://www.samobor.hr/dokumenti?catId=112> (datum pristupanja: 3.8.2020.)

U gradu Samoboru najveći broj trgovačkih društava je u djelatnosti trgovine pa je u toj djelatnosti i najviše zaposlenih. Značajan doprinos tome je pridonijelo otvaranje mnogo trgovački centara te izgradnja trgovačkog centra *Shopping Gallery Samobor* sa

specijaliziranim prodavaonicama. Dok s druge strane samoborska industrija i graditeljstvo je u višegodišnjem padu jer je mnogo subjekata zatvoreno ili su promijenili djelatnost poslovanja. Najveći i vrlo važan gospodarski subjekt u toj grani je *Samoborka d.d.* koja se i dalje pozitivno razvija i raste. Mnogo je poduzeća u zadnjih nekoliko godina također doseglo značajni napredak, neka od njih su: *Nord produkt d.o.o.*, *Bijuk HPC d.o.o.* te mnoge druge manje ali brzo-rastuće kompanije.

Svi poduzetnici u RH su obvezni, bez obzira na pravni oblik, biti članovi Hrvatske obrtničke komore (HOK), odnosno Hrvatske gospodarske komore (HGK). HOK putem Udruženja obrtnika Samobor pruža svu stručnu pomoć pri registraciji, poslovanju i vođenju knjiga svojim članovima. U ovo udruženje su okupljeni svi obrtnici s područja Samobora, Stupnika i Svete Nedelje. Poduzetnički centar Samobor je osnovan kako bi pružao usluge svim poduzetnicima na području grada Samobora bez obzira na pravni oblik ili članstvo. Osnovan je s ciljem poboljšanja kvalitete ekonomskog i socijalnog života grada Samobora. Ova udruga je korisnik sredstava iz gradskog proračuna tako da na ovaj način grad direktno pridonosi razvitku malog i srednjeg gospodarstva na području grada Samobora.⁷⁴

Tablica 4: SWOT analiza gospodarstva Grada Samobora

SNAGE	SLABOSTI	PRILIKE	PRIJETNJE
Tradicija poduzetništva unutar Samobora	Naglašena potražnja za radnim mjestima i nezaposlenost radnika	Mogućnost uključivanja u gospodarska udruženja	Deflacija hrvatskog gospodarstva
Obiteljsko vođenje obrta, optimizam, ustrajnost	Kvalitativna nezaposlenost	Interakcija sa susjednim zemljama	Pritisak međunarodnih trgovačkih centara prema domaćim proizvodima
Konkurentni tradicijski i umjetnički obrti s brandom	Deficit turističkih smještajnih kapaciteta	Globalni razvoj turizma i razvoj posebnih oblika turizma (vjerski i zdravstveni)	Smanjenje investicije domaćih i stranih poduzetnika

⁷⁴ Strateški program razvoja Grada Samobora 2013.-2020., <https://www.samobor.hr/dokumenti?catId=112> (datum pristupanja: 3.8.2020.)

Samobor kao tradicionalno turističko odredište	Nepravilno vođenje gospodarske politike na razini grada	Nepovratna sredstva ministarstva i županije	Nepristupačna kreditna sredstva unatoč jamstvenom fondu grada
Prerađivački karakter industrije	Neadekvatno statističko praćenje gospodarstva u gradu i ostalim institucijama	Raspoloživost EU fondova	Nejasni nacionalni strateški razvojni ciljevi RH
Razvijeno školstvo sa širokom lepezom strukovnih zanimanja	Ne postojanje strategije razvoja gospodarstva	Geoprometni položaj i blizina granice sa Slovenijom	Nefleksibilna državna porezna i fiskalna politika
Rast djelatnosti intelektualnih usluga	Ne postojanje gospodarskog savjeta	Neiskorišteni potencijal samoborskih turističkih destinacija	Neprovođenje zakona i propisa vezanih uz regionalni razvoj
Poticajna sredstva za potrebe gospodarstva iz gradskog proračuna	Neprijmjereno planiranje poslovnih zona	Suradnja Udruženja obrtnika Samobor i KOH u obrazovanju i licenciranju radiona	Neprovođenje Županijske regionalne strategije
Potpura Udruženja obrtnika Samobor	Smanjenje broja obrta	Potencijal samoborskih šuma	Neadekvatna državna statistika
Obrazovni programi Poduzetničkog centra Samobor i POU Samobor	Smanjene investicije samoborskih poduzetnika na području grada Samobora	Zadovoljavajući broj i površina poslovnih zona predviđenih u prostornim planovima	

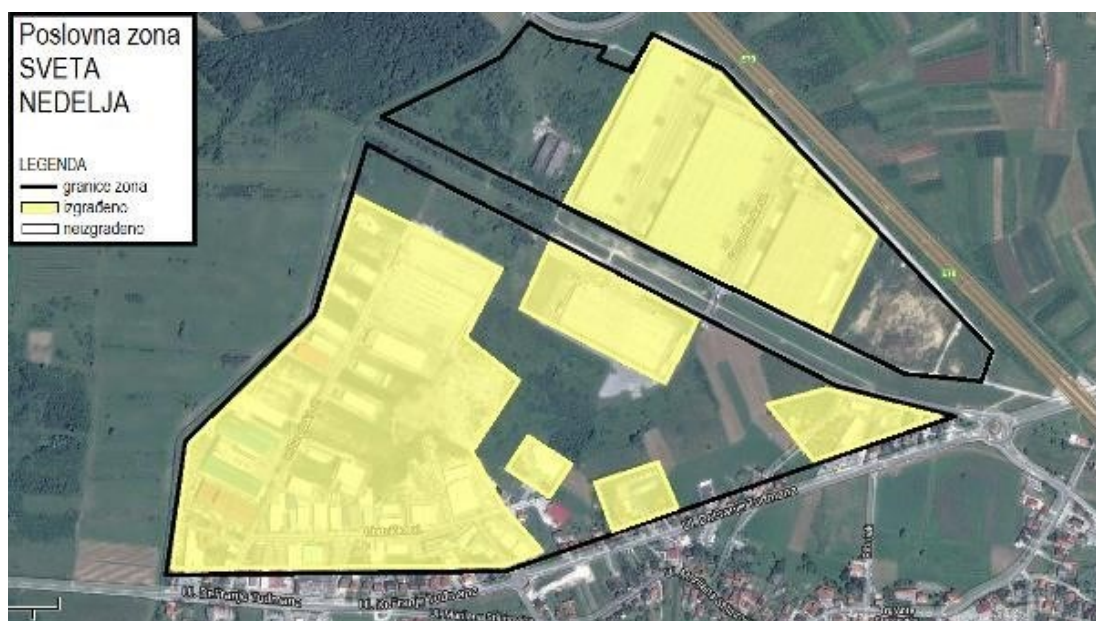
Licencirane obrtničke radione za naukovanje	Slabljenje Obrtničke zadruge Samobor		
---------------------------------------------	--------------------------------------	--	--

Izvor: Izrada autora (4.8.2020.)

4.3. Razvoj poduzetničke zone grada Sveta Nedelja

Gradnjom *Zanatske zone* u Svetoj Nedelji započinje novo razdoblje, kojim se ta općina, a kasnije grad, polako počinje razvijati kao usporedni centar gospodarstva uz grad Samobor. Razvojem gospodarstva u Svetoj Nedelji prethodili su sustavni planovi kojima je stvoreno nekoliko poslovnih zona disperzivno smještenih unutar grada. Izgrađenost tih zona kreće se od 60% do 70%. Time se otvara mogućnost za lociranje mnogih tvrtki u tom prostoru. Poslovne zone nastajale su usporedno sa urbanističkim i prostornim planovima uređenja prostora, kako bi se na taj način omogućilo izdavanje potrebne dokumentacije za brži početak izgradnje novih gospodarskih ambijenata.

Slika 8. Poslovna zona Sveta Nedelja



Izvor: Analiza poduzetničkih zona na području Zagrebačke županije, http://zacorda.hr/wp-content/uploads/2017/06/Poduzetnicke_zone_detaljan_pregled.pdf, str. 95 (datum pristupanja: 5.8.2020.)

Poslovna zona Svete Nedelje objedinjuje nekoliko lokacija na području grada. Kao cjelina pripada velikom tipu zone sa naglaskom na logističko distribucijskoj aktivnosti te sa potpuno aktivnim intenzitetom aktivacije.⁷⁵ Najveća zona okuplja 120 ha, a nalazi se u neposrednoj blizini autoceste Bregana-Zagreb-Lipovac, tj. čvorišta gdje se križaju hrvatska autocesta (A3) i europski prometni koridor. Zona je od Zagreba udaljena 10 km, a od granice s Republikom Slovenijom 13 km. U istočnom dijelu grada smjestila se druga po veličina poslovna zona Novaki, dok se na jugoistoku nalazi poslovna zona Rakitje. Prednost gradska politike u gospodarskom razvoju grada jest niska cijena komunalnih doprinosa naknada, uspješna i bliska suradnja s gradskim strukturama te niski prirez.

Danas je u spomenutim poslovnim zonama Svete Nedelje prisutan velik broj malih i srednjih domaćih i stranih poduzeća koja svojom proizvodnjom ne utječu na okoliš, a pridonose brzom rastu gospodarstva: *Rimac Automobili, Kamenarski centar i klesarstvo Stipe Lucić, Klesarstvo Antun Lucić, Klestarstvo Jerbić, Pipa, Otto Bock Adria, Jeger, Limarija Sebastijan, Kuehne+Nagel, Telegra, Mlakar viličari, Radin grupa, Medical Intertrade, Genera, Signalgrad, Rotoplast, Spar Hrvatska d.o.o., Cordial d.o.o., Caparol d.o.o., PAP Promet, Milšped, Harvey Norman, Tesla kabeli* i dr. Konstantnim ulaganjima, svetonedeljska poslovna zona postala je jednom od najvećih u Hrvatskoj.⁷⁶

⁷⁵ Analiza poduzetničkih zona na području Zagrebačke županije, http://zacorda.hr/wp-content/uploads/2017/06/Poduzetnicke_zone_detaljan_pregled.pdf, str. 93. (datum pristupanja: 18.7.2020.)

⁷⁶ Grad Sveta Nedelja – poduzetništvo <http://www.grad-svetanedelja.hr/ustanove-i-institucije/poduzetnistvo/> (datum pristupanja: 18.7.2020.)

Slika 9. Tvornice unutar poslovne zone Sveta Nedelja



Izvor: Feletar, D. (2012.), *Grad Sveta Nedelja: na zapadnim vratima Zagreba*, Samobor: Meridijani, str. 114.-115.

4.3.1. Analiza poduzetničke zone grada Sveta Nedelja

Grad Sveta Nedelja ubraja se među gospodarski naprednija područja u RH. Tome uvelike pridonosi činjenica da se grad našao unutar područja Zagrebačkoj županiji koja je županija sa velikim ulaganjima u gospodarstvo. Grad Sveta Nedelja je dugi niz godina bio dijelom Samobora te je nakon dobivanja statusa grada 2006. godine uspješno nastavio razvoj spomenute četiri radne zone, radi čije je uspješnosti i sam grad napredovao u svim segmentima posljednjih godina.

Ovaj grad je nadaleko poznat i radi uspješnih tvrtki koje su se smjestile na njegovom području. Statistički gledano, upravo radi njih grad Sveta Nedelja je među najznačajnijim općinama i gradovima RH. Ono što je zasigurno privuklo ta poduzeća da se lociraju u ovom području su već istaknuti čimbenici, poput dobrog položaja i prometne povezanosti te tradicije obrtništva i malog i srednjeg gospodarstva. No isto tako i znatan broj malih i srednjih obrtnika i poduzetnika kao glavnih nosioca aspekta zaposlenosti.

Tablica 5. Osnovni financijski rezultat poslovanja poduzetnika grada Sveta Nedelja u
2016. godini

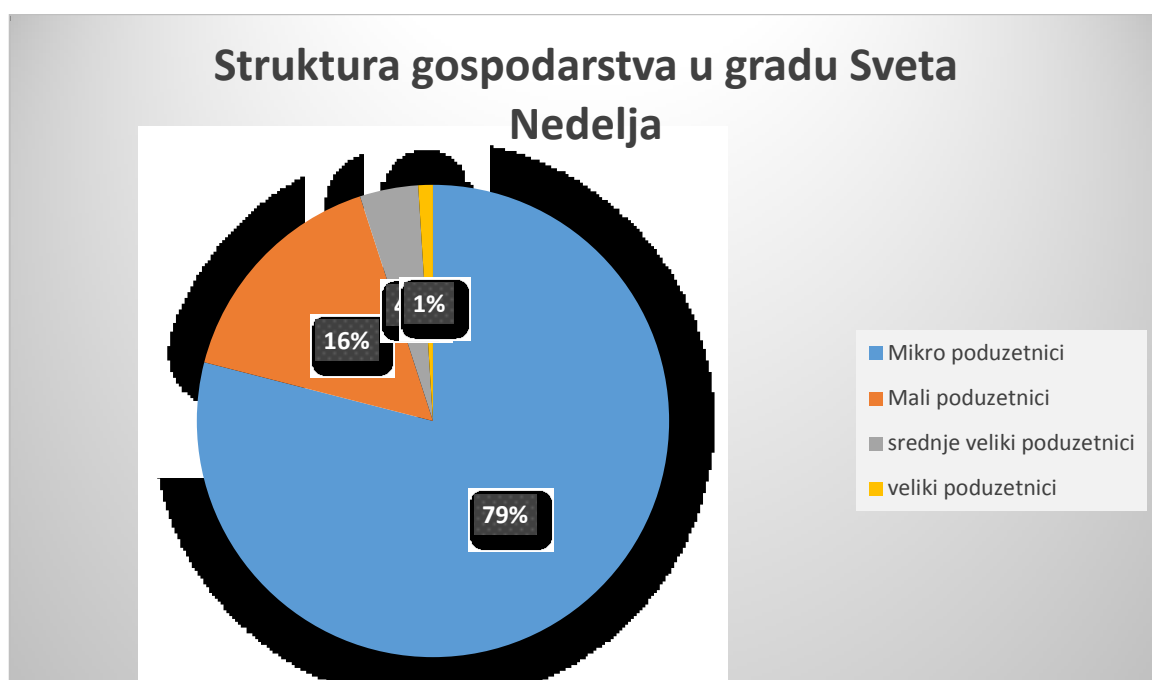
Opis	2012	2013	2014	2015	2016
Broj poduzetnika	615	648	601	651	714
Broj zaposlenih	6.422	6.486	6.335	6.776	7.655
Ukupni prihodi	7.080.668	7.715.963	7.323.544	8.149.798	8.815.312
Ukupni rashodi	7.031.762	7.016.513	7.156.672	7.922.753	8.458.996
Dobit razdoblja	195.311	243.689	251.969	262.402	347.845
Gubitak razdoblja	174.286	129.506	127.606	87.736	64.222
Neto dobit/gubitak	21.025	114.183	124.363	174.666	283.623

Izvor: Strategija razvoja Grada Svete Nedelje 2018.-2022., <https://grad-svetanedelja.hr/wp-content/uploads/2018/09/strategija-razvoja-grada-svete-nedelje-2018-2022.pdf> (datum pristupanja: 3.8.2020.)

Analizirajući djelovanje gospodarstvenika grada Svete Nedelje kroz period od 5 godina (2012.-2016.) u posljednjoj godini tablice je vidljivo da je neto dobit 13 puta veća nego na početku promatranog razdoblja. U istom razdoblju se povećao i broj zaposlenih (19%) te broj poduzetnika (16%).

Poduzetnika je na kraju promatranog razdoblja bilo 714 te su imali ukupni broj zaposlenih od 7.655. Od ukupnog broja poduzetnika na području grada Sveta Nedelja, mikro poduzetnici čine 79% (564), mali poduzetnici čine 16% (118), srednje veliki poduzetnici čine 4% (30), dok veliki poduzetnici čine manje od 1% (2).

Slika 10. Struktura veličine gospodarstva grada Svete Nedelje 2016. godine



Izvor: Strateški razvoj Grada Svete Nedelje 2018.-2022., <https://grad-svetanedelja.hr/wp-content/uploads/2018/09/strategija-razvoja-grada-svete-nedelje-2018-2022.pdf> (datum pristupanja: 3.8.2020.)

Tablica 6. Broj gospodarstava i zaposlenih prema područjima djelatnosti u 2016. godini u gradu Sveta Nedelja

Područje djelatnosti	Broj gospodarstava	Broj zaposlenih
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6	19
Rudarstvo i vađenje	1	0
Prerađivačka industrija	156	3.039
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i i klimatizacija	4	26
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda	4	58
Građevinarstvo	82	448
Trgovina na malo i veliko	225	2.954
Prijevoz i skladištenje	29	476
Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane	29	108

Informacije i komunikacije	39	124
Poslovanje nekretninama	18	17
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	80	184
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	16	45
Obrazovanje	6	62
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	5	49
Umjetnost, zabava i rekreacija	3	5
Ostale uslužne djelatnosti	11	41
UKUPNO	714	7.655

Izvor: Strategija razvoja Grada Sveta Nedelja 2018.-2022., <https://grad-svetanedelja.hr/wp-content/uploads/2018/09/strategija-razvoja-grad-a-svete-nedelje-2018-2022.pdf> (datum pristupanja: 3.8.2020.)

Iz tablice zaključujemo da u gospodarstvu grada Svete Nedelje prevladavaju tvrtke čija je osnovna djelatnost trgovina na veliko i malo. Potom slijede tvrtke vezane uz prerađivačku industriju, građevinarstvo te stručne, znanstvene i tehničke profesije.

Treba naglasiti kako svetonedeljsko gospodarstvo ima bitne razvojne potencijale u tehnološko visoko naprednim područjima gdje za primjer uzimamo tvrtke *Rimac Automobili* i *Telegra*. Prvo spomenuta tvrtka *Rimac Automobili* je jedna od najprepoznatljivijih tvrtki sa inovacijskim potencijalom na području RH, a i u Europi. Na taj način ova tvrtka pridonosi gradu Sveta Nedjelja kao dobar marketing i promotor na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Slika 11. *Rimac Automobili*



Izvor: <https://autostart.24sata.hr/insider/zavirite-unutra-mate-rimac-vodi-vas-kroz-svoju-tvornicu-7492> (datum pristupanja: 5.8.2020.)

Svetonedeljsko gospodarstvo se širi i unutar sektora zdravlja i kvalitete života kroz tvrtke *Medical Intertrade* koja posluje s lijekovima, medicinskim proizvodima i opremom, tvrtka *Genera* koja proizvodi veterinarske pripravke, lijekove i proizvode za zaštitu bilja. Također u Svetoj Nedelji se smjestila i Poliklinika za terapiju i rehabilitaciju *Otto Bock Adria d.o.o.* Od 2017. godine sa radom je započela i poliklinika *Radiochirurgia Zagreb*, čiji je temeljni cilj poslovanja dijagnostika i liječenje teških bolesti. Iz toga možemo zaključiti da je Sveta Nedelja, sa položajem u blizini glavnog grada Zagreba i s dobrom prometnom povezanošću s drugim dijelovima RH i Europom, privukla značajne gospodarstvenike, trgovce i distributere usluga na području zdravlja i kvalitete života.

Slika 12. *Radiochirurgia Zagreb*



Izvor: <https://www.facebook.com/radiochirurgia.zagreb/photos> (datum pristupanja: 5.8.2020.)

Ako se u obzir uzmu čimbenici trenutnih nacionalnih strateških razvojnih ciljevima za gospodarstvo, svetonedeljsko poduzetništvo posjeduje izvrsnu perspektivu razvoja. Kako navode podaci u Industrijskog strategiji RH 2014.-2020., glavne industrijske djelatnosti gospodarstva, s najvećom mogućnosti za rast, razvoj i zapošljavanje, su, između ostalih i suvremene djelatnosti koje postoje, a imaju potencijalni afinitet rasta u gradu Sveta Nedelja. U to područje spadaju farmacija, IT tehnologija, optika, proizvodnja metala, računalno programiranje, proizvodnja električne opreme te proizvodnja uređaja i strojeva. Nadalje, u Strategiji pametne specijalizacije 2016.-2020. u RH, ističe se nekoliko prioriternih čimbenika: zdravlje i kvaliteta života, promet i mobilnost. IT tehnologija zaseban je tema Strategije, jer ona može pružiti značajniju vrijednost proizvodnje te pokrenuti nove aktivnosti gospodarstva, kao i povećanje proizvodnje te održivog razvoja hrvatskog gospodarstva u cjelini.⁷⁷

Bez obzira da dominaciju trgovačke djelatnosti unutar svetonedeljskog gospodarstva, raspon njezinih tvrtki sve više se usmjerava prema modernim načelima proizvodnje unutar IT

⁷⁷ Strategija pametne specijalizacije republike hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine i akcijski plan za provedbu strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2017. godine, https://www.obzor2020.hr/userfiles/obzor2020/pdfs/Strategija_pametne_specijalizacije_RH_2016_2020.pdf (datum pristupa: 3.8.2020.)

sektora, prerađivačke industrije (s naglaskom na proizvodnju automobila), te djelomično i farmaceutska industrija s medicinskim uslugama. Spomenuti sektori i djelatnosti zacijelo čine potencijalnu osnovu budućeg strateškog razvoja svetonedeljskog gospodarstva.

Grad Sveta Nedjelja kao što je i prethodno u radu navedeno ima 4 radne zone, a to su: Novaki, Rakitje, Kerestinec i Sveta Nedelja. Najznačajnija je ona najveća, a to je Radna zona Sveta Nedelja. Stopa izgrađenosti u zonama je 60%-70% te još uvijek ima mjesta i potencijala za dolazak budućih investitora kojih je u zadnjih nekoliko godina sve više i više. Primjer za to je i širenje velikih skladišnih prostora na samom ulasku u najveću radnu zonu. Veliki udio privlačenju novih investitora ima i vrlo kratak rok izdavanja građevinskih dozvola koji je u prosjeku 7 dana, niske komunalne naknade, razvoj infrastrukture te mogućnosti komunalne i energetske mreže.

Glavne potporne institucije za poduzetnike su ispostave Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske obrtničke komore u gradu Samoboru. Ostalih specifičnih oblika institucionalne potpore, ne postoje zasebne ustanove za razvoj poduzetništva na razini grada, što se ističe kao veliki nedostatak za ovo područje. Kada bi stručne ustanove postoje, grad Sveta Nedjelja privukao bi još veći udio malih *start-up* poduzeća, a isto tako bi pružio bolju potporu postojećim malim i srednjim gospodarstvima.⁷⁸

Tablica 7. SWOT analiza gospodarstva grada Sveta Nedelja

SNAGE	SLABOSTI	PRILIKE	PRIJETNJE
Postojanje tradicije obrta i poduzetništva	Neodvojenost gospodarskih zona od stambenih naselja, neadekvatno riješena komunalna infrastruktura	Model pametnih i čistih industrija u svijetu (električni automobili, obnovljivi izvori energije, IT sektor)	Prisustvo vodocrpilišta
Kvalitetna lokacija za poslovanje	Dislociranost gospodarskih zona	EU financiranje za inovativne poduzetnike i čiste industrije	Rizik od poplava
Niski prirez, komunalni	Nepostojanje platforme za	Razvoj digitalnih rješenja i komunikacija	Pojačan pritisak na komunalnu

⁷⁸ Strategija razvoja Grada Sveta Nedelja 2018.-2022., <https://grad-svetanedelja.hr/wp-content/uploads/2018/09/strategija-razvoja-grada-svete-nedelje-2018-2022.pdf> (datum pristupanja: 3.8.2020.)

doprinosi i naknade	zajedničku promociju svetonedeljskih poduzetnika	na daljinu	infrastrukturu zbog razvoja gospodarstva
Prisustvo gospodarskih zona	Slaba korelacija među lokalnim poduzetnicima	Jačanje zdravstvenog turizma	Smanjenje tržišta za industrije koje nisu visoko tehnološki napredne
Razvijenost pametnih industrija, proizvodnje i trgovanja farmaceutskim proizvodima i zdravstvenim uslugama	Osjećaj nedostatka radne snage	Blizina grada Zagreba	
Brzina i lakoća izdavanja administrativnih dozvola		Blizina glavnih centara visokog obrazovanja i drugih znanstvenoistraživačkih institucija	
Smanjena nezaposlenost			
Poticajna obrazovna struktura			

Izvor: izrada autora

4.4. Usporedba grada Samobora i Svete Nedelje te preporuke za daljnji rast i razvoj

Kada pogledamo sam geografsko-prometni položaj spomenutih dvaju područja, zaključujemo da su oba grada na istoj startnoj poziciji s obzirom na uvjete rada, privlačenje novih investitora te zadržavanju postojećih gospodarstava. Značajna razlika između promatranih gradova je u samoj veličini područja, broju stanovnika te dužoj tradiciji. Svi ti pokazatelji su na strani grada Samobora.

Grad Samobor bi se trebao nastaviti razvijati u istom smjeru samo sa puno većim zamahom i entuzijazmom od strane lokalne vlasti koja će sa nekoliko reformi i poreznim olakšicama koje bi se trebale dogoditi i na državnoj razini očuvati i spasiti postojeća mala gospodarstva te privući nove investitore iz područja brzorastućih industrija. Dok s druge strane, grad Sveta

Nedjelja treba zadržati postojeću stopa rasta i razvoja industrijske proizvodnje, privući još veći broj stanovništva, sa naglaskom na mlade, dodatno urediti prometnu infrastrukturu koja se i sada uređuje i razvija sukladno mogućnostima.

Tablica 8. Usporedba poslovnih zona Samobora i Svete Nedjelje

Osnovni podaci	Samobor	Sveta Nedjelja
Površina	40 hektara	120 hektara
Proizvoljno za ulaganje	14,5%	29%
Namjena zone	Mješovita, poslovna, gospodarska	Poslovna i proizvodna
Moguće djelatnosti	Proizvodne, uslužne, trgovačke, skladište, logističko-distributivne	Proizvodnja, skladištenje, ugostiteljstvo, trgovina
Procijenjena prodajna cijena prostornog prostora	190 kn/m ²	380 kn/m ²
Komunalni doprinos	70 kn/m ²	40 kn/m ²
Poticaji, subvencije i olakšice za investitore	Oslobođenje od komunalnog doprinosa za proizvodne djelatnosti u prvim godinama poslovanja i smanjenje komunalne naknade	Smanjenje komunalnog doprinosa za jednoobročno plaćanje, Ne plaćanje komunalnog doprinosa za određene tipove gradnje

Izvor: Analiza poduzetničkih zona na području Zagrebačke županije, http://zacorda.hr/wp-content/uploads/2017/06/Poduzetnicke_zone_detaljan_pregled.pdf (datum pristupanja:

3.8.2020.)

5. ZAKLJUČAK

Gradovi Samobor i Sveta Nedelja sa svojom dugogodišnjom tradicijom obrta i trgovačkih industrija su nadaleko poznati i prepoznatljivi u svim dijelovima države. Svakako je njihov geografski položaj i prometna povezanost sa ostalim dijelovima države, a isto tako i sa Europom pridonio da privuče nove investitore i stanovništvo te zadrži postojeće. Potencijal za razvitak malog i srednjeg gospodarstva je oduvijek postojao te se i danas razvija na ovom području. Malom i srednjem gospodarstvu pogoduje smještaj unutar industrijskih zona jer se na taj način svako novo ili postojeće gospodarstvo umrežava sa ostalima te postaje dio jedne veće cjeline.

Grad Samobor koji ima veću i dužu tradiciju obrtništva u odnosu na grad Sveta Nedelja kontinuirano ulaže u razvitak svojim poduzetničkih zona. Treba naglasiti da uz sve napore lokalne vlasti za napretkom gospodarstva, još uvijek postoji prostora za istim. Otvaranje novog poduzetničkog inkubatora *Mali Tehnopolis Samobor* koji je dovršen 2020. godine, grad Samobor je dokazao da i u mikro poduzeća treba ulagati i privlačiti ih, kako bi oni svoj poduzetnički pothvat započeli baš u ovom gradu. S druge strane, od kada je dobila status grada 2006. godine, Sveta Nedelja isto tako kontinuirano raste na području gospodarskog razvitka. Dobre temelje za to je napravila još 1990-ih godina prošlog stoljeća kada se započela graditi *Zanatska zona* na granici sa gradom Samoborom. Gradnja i razvitak te zone snažno su potpomognuti od strane gospodarstvenika grada Samobora koji su željeli proširiti svoje poslovanje, a upravo im je na ovom području to i omogućeno. Grad Sveta Nedelja također kontinuirano raste i na području industrija iz IT i medicinskog sektora što je izrazito bitno jer su to brzorastući sektori i siguran zalog za budućnost i privlačenje sve više takvih gospodarstava bili oni mali, srednji ili veliki.

Osnivanjem i razvojem poslovnih, industrijskih te poduzetničkih zona stvaraju se mogućnosti za gospodarski razvoj. Takvi prostori prepoznati su kao odlični generatori za osnivanje i daljnji razvoj malog i srednjeg gospodarstva. Poduzetničke zone osiguravaju unaprijed stvorenu infrastrukturu, koja uključuje uređene prostorne planove, komunalnu, prometnu te električnu infrastrukturu. Dodatni poticajem gradova na lokalnoj razini, u potpunosti ili djelomično se ukidaju komunalne naknade te plaćanje doprinosa, a sve sa ciljem privlačenja novih investitora, kao i daljnjim razvojem već postojećih tvrtki. U takvim okolnostima, razvile su se poduzetničke zone grada Samobora i Svete Nedelje. No, u suštini nema

prevelikih razlika u odnosu koliko su industrijske zone promatranih gradova utjecale na razvitak malog i srednjeg gospodarstva jer se geografski nalaze na istom području te imaju jednim dijelom i zajedničku povijest i tradiciju. Oba promatrana područja trebaju učiti jedni od drugih te napredovati zajedno kako bi u konačnici sami napredak bio zajednički na korist cijelog stanovništva i gospodarstava ovog kraja.

POPIS LITERATURE

1. Alibegović Jurlina, D. (2018.), Procjena učinaka poticanja razvoja poduzetničkih zona u Republici Hrvatskoj putem Ministarstva nadležnog za poduzetničku infrastrukturu na ekonomske rezultate u jedinicama lokalne samouprave, Zagreb: Ekonomski institut
2. Analiza poduzetničkih zona na području Zagrebačke županije, http://zacorda.hr/wp-content/uploads/2017/06/Poduzetnicke_zone_detaljan_pregled.pdf (datum pristupanja: 28.7.2020.)
3. Bistričić, A. i Kuzman, Z. (2011.), Značaj poslovanja malih i srednjih poduzeća u gospodarstvu Republike Hrvatske i gospodarstvima zemalja Europske unije, *Pomorstvo: Scientific Journal od Maritime Research*, 25 (1), str. 145.-158.
4. Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, (2016.) Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj-2015., Zagreb: CEPOR
5. Cini, V. i Varga, D. (2009.), Poslovne zone – bitni elementi gospodarskog razvoja Varaždinske županije, *Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business and Economic Issues*, 22 (1), str. 63.-76.
6. Cvijanović, V., Marović, M. i Sruck, B. (2008.), *Financiranje malih i srednjih poduzeća*, Zagreb: Binoza press d.o.o.
7. Feletar, D. (2011.), *Samobor: zemljopisno-povijesna monografija*, Samobor: Meridijani
8. Feletar, D. (2012.), *Grad Sveta Nedelja: na zapadnim vratima Zagreba*, Samobor: Meridijani
9. Gospodarstvo, <https://www.samobor.hr/grad/gospodarstvo/c241> (datum pristupanja: 17.7.2020.)
10. Grad Sveta Nedelja – poduzetništvo <http://www.grad-svetanedelja.hr/ustanove-i-institucije/poduzetnistvo/> (datum pristupanja: 18.7.2020.)
11. Grgić, M., V. i Franc S. (2010.), Poduzetništvo u međunarodnoj ekonomiji, Zagreb: Masmedia
12. Grgurević, O. (1985.), Funkcionalno-morfološka struktura suburbanog prostora, *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornog i sociokulturnog razvoja*, 83 (86), str. 23.-34.
13. Karaman, I. (1990.), Uloga malog i srednjeg poduzetništva u oblikovanju kapitalističkog privrednog sustava na tlu Hrvatske, *Povijesni prilozi*, 9 (9), str. 1.-36.
14. Kersan-Škabić, I. i Banković, M. (2008.), Malo gospodarstvo u Hrvatskoj i ulazak u Europsku uniju, *Ekonomska misao i praksa*, 1 (1), str. 57.-75.

15. Kolaković, M. (2006.), *Poduzetništvo u ekonomiji znanja*, Zagreb: Sinergija-nakladništvo d.o.o.
16. Knežević, D. i Has M., (2018.), Financiranje malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj i usporedba s Europskom unijom, *Obrazovanje za poduzetništvo – E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo*, 8 (1), str. 165.-180.
17. Lončar, J. (2008.), Industrijske, slobodne i poslovne zone – pojam, značenje i faktori lokacije, *Geoadria*, 13 (2), str. 187.-206.
18. Narodne novine (2002.), *Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva*, Zagreb: Narodne novine d.d. 29 (1) www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2002/0630.htm (datum pristupanja: 29.7.2020.)
19. Narodne novine (2007.), *Zakon o računovodstvu*, Zagreb: Narodne novine d.d., 109 (1) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_10_109_3174.html (datum pristupanja: 29.7.2020.)
20. Narodne novine (2013.), *Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture*, Zagreb: Narodne novine d.d., 93 (1) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_07_93_2072.html (datum pristupanja: 20.7.2020.)
21. Poduzetnički centar Samobor – Gospodarstvo Samobora, <http://pcsamobor.hr/razvoj-samobora/gospodarstvo-samobora/> (datum pristupanja: 18.7.2020.)
22. Poduzetnički centar Samobor – Mali tehnopolis Samobor (MTS) <http://pcsamobor.hr/projekti/mali-tehnopolis-samobor-mts/> (datum pristupanja: 28.7.2020.)
23. Poslovna zona Samobor, <http://pcsamobor.hr/razvoj-samobora/poslovna-zona/> (datum pristupanja: 18.7.2020.)
24. Putrić, M. (2009.), *Sveta Nedelja: 16 godina samostalnosti: od zapuštenog predgrađa do poželjnog mjesta za življenje i poslovanje*, Sveta Nedelja: Promotor studio
25. Ploh, M. (2017.), Ograničenja u mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, *Financiranje i pravo*, 5 (1), str. 79.-106.
26. Rajsman, M. i Petričević, N. (2013.), Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski vjesnik*, 26 (1), str. 250.-263.
27. Stipetić, V. (2012.), *Dva stoljeća razvoja hrvatskog gospodarstva (1820.-2005.)*, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
28. Šimić, M. (2015.), Atraktivnost Hrvatske u privlačenju ulagača rizičnog kapitala, *Ekonomska misao i praksa*, 1, str. 267.-294.
29. Škiljan, R. (2008.), *Samoborsko obrtništvo: razvoj obrtništva na području Samobora, Svete Nedelje i Stupnika*, Samobor: Udruženje obrtnika Samobor

30. Strategija pametne specijalizacije republike hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine i akcijski plan za provedbu strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2017. godine, https://www.obzor2020.hr/userfiles/obzor2020/pdfs/Strategija_pametne_specijalizacije_RH_2016_2020.pdf (datum pristupa: 3.8.2020.)
31. Strategija razvoja Grada Sveta Nedelja 2018.-2022., <https://grad-svetanedelja.hr/wp-content/uploads/2018/09/strategija-razvoja-grad-svete-nedelje-2018-2022.pdf> (datum pristupanja: 3.8.2020.)
32. Strateški program razvoja Grada Samobora 2013. - 2020., <https://www.samobor.hr/dokumenti?catId=112> (datum pristupanja: 3.8.2020.)
33. Učkar, D. i Grgić, J. (2016) Specifičnosti financiranja sektora malih srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj i usporedba sa stanjem u Europskoj uniji, u Stojanović, A. i Šimović, H. (ured), *Aktualni problemi i izazovi razvoja financijskog sustava*, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet
34. Udovčić, A. (2011.), Malo i srednje poduzetništvo u Hrvatskoj s osvrtom na obiteljsko poduzetništvo, *Učenje za poduzetništvo*, 1 (1), str. 405.-416.
35. Vidučić, Lj. (2009) Malo gospodarstvo – ograničenja i pretpostavke razvoja, *Računovodstvo, revizija i financije*, 5, str. 173.-178.
36. [WWW.HR](http://www.hr) – početna stranica Hrvatske, Industrija <http://www.hr/hrvatska/gospodarstvo/industrija> (datum pristupanja: 17.7.2020.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Gospodarski subjekti u Gradu Samoboru 2001. i 2011. godine	46
Tablica 2. Broj obrta u Samoboru u razdoblju od 1997. – 2017. godine	46
Tablica 3. Struktura samoborskog obrtništva krajem 2011. godine	47
Tablica 4: SWOT analiza gospodarstva Grada Samobora	48
Tablica 5. Osnovni financijski rezultat poslovanja poduzetnika grada Sveta Nedelja u 2016. godini.....	53
Tablica 6. Broj gospodarstava i zaposlenih prema područjima djelatnosti u 2016. godini u gradu Sveta Nedelja	54
Tablica 7. SWOT analiza gospodarstva grada Sveta Nedelja	58
Tablica 8. Usporedba poslovnih zona Samobora i Svete Nedelje.....	60

POPIS SLIKA

Slika 1. Grad Samobor.....	11
Slika 2. Grad Sveta Nedelja.....	16
Slika 3. Karta Zagrebačke županije.....	38
Slika 4. Prometni pravci na području Samobora i Svete Nedelje.....	40
Slika 5. Poslovna zona Samobor	43
Slika 6. Tvornice unutar poduzetničke zone Samobor	44
Slika 7. Poduzetnički inkubator - <i>Mali Tehnopolis Samobor</i>	45
Slika 8. Poslovna zona Sveta Nedelja	50
Slika 9. Tvornice unutar poslovne zone Sveta Nedelja	52
Slika 10. Struktura veličine gospodarstva grada Svete Nedelje 2016. godine	54
Slika 11. <i>Rimac Automobili</i>	56
Slika 12. <i>Radiochirurgia Zagreb</i>	57

ŽIVOTOPIS STUDENTA

Opće informacije:

Ime i prezime: Dominik Lucić

Datum rođenja: 05.01.1992.

Adresa: Skendrovićev put 3, 10430 Samobor, Hrvatska

Broj telefona: +385 91 788 6726

e-mail: dominik@stipe-lucic.com

Spol: muško

Radno iskustvo:

1. Stipe Lucić kamenarski centar i klesarstvo, vl. Bernard Lucić

Željeznička 6, 10430 Samobor, Hrvatska

01.03.2013. – danas

Obrazovanje:

1. Preddiplomski stručni studij, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet

01.10.2012. – 25.09.2015.

2. Specijalistički diplomski studij, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet

01.11.2015. – danas

Jezične vještine:

1. Hrvatski – materinji jezik

2. Engleski – razina B2

Vozačka dozvola:

1. B kategorija